

Regional Erhvervsudviklingsstrategi og
Handlingsplan for Nordjylland 2010-2014

Vækst og Balance

Bilag

n

REGION NORDJYLLAND
VÆKSTFORUM

BILAG TIL REGIONAL ERHVERVSUDVIKLINGSSTRATEGI

BILAG 1: KONTEKST	3
1.1. BAGGRUND	3
1.2. RAMMER OG RELATIONER	4
1.3. REVISION	5
1.4. PROCES	6
BILAG 2: NORDJYLLANDS SOCIO-ØKONOMISKE UDGANGSPUNKT	7
2.1. RELATIVE STYRKER OG SVAGHEDER	7
2.2. STYRKER	7
2.3. SVAGHEDER	8
2.4. MULIGHEDER	9
2.5. TRUSLER	9
2.6. PRODUKTIVITET OG BEFOLKNINGSUDVIKLING	10
2.7. ERHVERVENES BIDRAG TIL VÆKSTEN	15
BILAG 3: VÆKSTKILDER OG NORDJYLLANDS POSITION	17
3.1. OM VÆKSTKILDER	17
3.2. REGIONENS PLACERING I VÆKSTKILDESTATISTIKKEN	18
3.3. BAG OM VÆKSTKILDESTATISTIKKEN	20
3.4. KONKLUSION OG HANDLING	22
BILAG 4: UDDYBNING AF VISIONEN OM VÆKST OG BALANCE	23
4.1. INNOVATIV REGION	23
4.2. TRADITION, TALENT OG TEKNOLOGI	23
4.3. BALANCE OG SAMMENHÆNGSKRAFT	25
4.4. SAMARBEJDE MELLEML VIRKSOMHEDER, VIDEN- OG VÆKSTORGANISATIONER	26
BILAG 5: FORVENTEDE EFFEKTER OG OVERVÅGNING	27
5.1. FORVENTEDE EFFEKTER	27
5.2. OVERVÅGNING AF EFFEKTMÅLING I PERIODEN 2010-2014	27

BILAG TIL HANDLINGSPLAN

BILAG 6: ANSØGNINGSPROCEDURER	30
6.1. EKSTERNE ANSØGNINGER	30
6.2. INTERNE ANSØGNINGER	31
BILAG 7: KRAV OG KRITERIER FOR STØTTE	33
7.1. SÆRLIGE KRITERIER FOR SMÅ ANSØGNINGER	33
BILAG 8: VURDERING AF PROJEKTER – SCORINGSKORT	36
8.1 BEDØMMELSESKRITERIER	36
BILAG 9: OPGØRELSE AF STØTTEGRUNDLAG	38

Bilagene vil – ligesom selve strategien og handlingsplanen – blive opdateret efter behov i overensstemmelse med Vækstforums beslutninger. Den seneste udgave vil altid kunne findes på Vækstforums hjemmeside www.vaekstforum.rn.dk. Spørgsmål kan rettes til Vækstforums sekretariat på vaekstforum@rn.dk eller tlf. 96 35 13 21.

Bilag til Regional Erhvervsudviklingsstrategi

Bilag 1: Kontekst

1.1. Baggrund

Ved gennemførelsen af kommunalreformen og med Lov om Erhvervsfremme foregår regional erhvervsudvikling gennem vækstfora, som har tre overordnede opgaver:

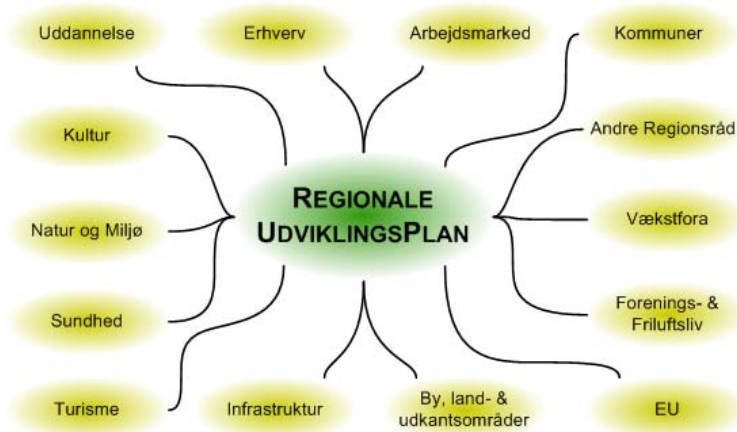
- Udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi (REUS)
- Overvåge de regionale og lokale vækstvilkår
- Udvikle og afgive indstilling om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

Omdrejningspunktet for det regionale Vækstforum er således udarbejdelsen af en regional erhvervsudviklingsstrategi og en tilhørende handlingsplan (separat dokument), som danner udgangspunkt for efterfølgende formulering og stillingtagen til konkrete initiativer, som skal realisere strategien.

Det nordjyske Vækstforums arbejde med en erhvervsudviklingsstrategi bygger dels på en videreførelse af det forrige Vækstforums formulerede strategi for perioden 2007-10 (REUS1), dels på en justering af denne i tæt samarbejde med regionale og lokale aktører. Målet er at formulere en langsigtet erhvervsudviklingsstrategi, der kan fungere som ramme og dynamo for udviklingen i Nordjylland baseret på fælles ønsker og mål for regionen.

Erhvervsudviklingsstrategien bliver på en og samme tid et selvstændigt dokument, som dækker en række sektorer og institutioner, og samtidig en del af Regionsrådets regionale udviklingsplan, der ifølge lovgivningen skal revideres i 2011 og vedtages i starten af 2012.

Figur 1 – Erhvervsudviklingsstrategien og den Regionale Udviklingsplan

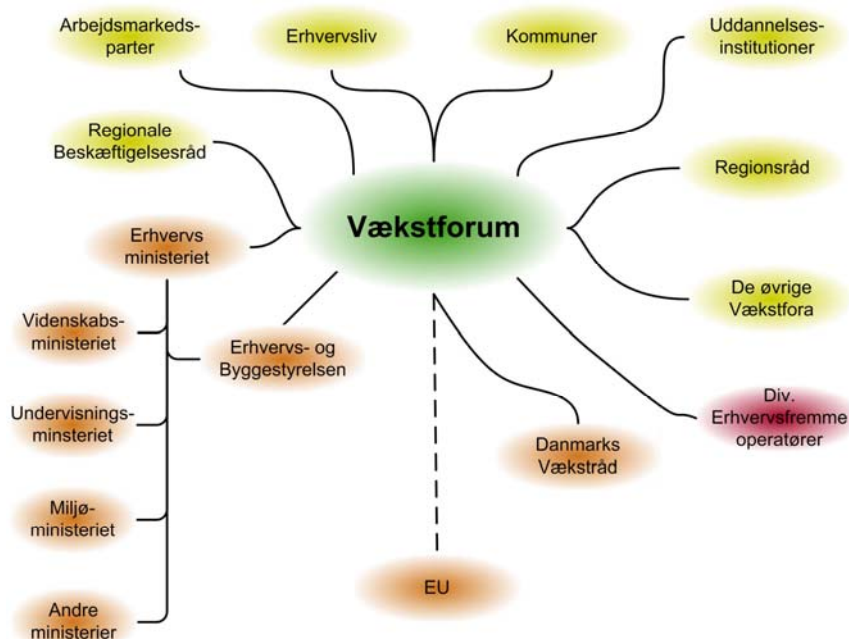
Erhvervsudviklingsstrategiens finansielle midler udgøres af:

- Regionsrådets budget til erhvervsudvikling (ca. 60 mio. kr. årligt).
- EU-midler fra strukturfondene 2007-2013 (ca. 120 mio. kr. årligt).
- Statslige og kommunale midler (typisk fra andre programmer).
- Organisationer og virksomheder (typisk som medfinansiering).

1.2. Rammer og relationer

Rammerne for Vækstforums arbejde med en erhvervsudviklingsstrategi bygger i høj grad på initiativer og politikker formuleret på mange forskellige niveauer:

Figur 2 - Vækstforums samarbejdspartnere

EU-niveau

EU's samhørighedspolitik, herunder strukturfondsindsatsen, skal medvirke til, at regionerne formår at tage globaliseringens udfordringer op og udnytte de mange nye muligheder, som samtidig skabes for at øge vækst og beskæftigelse. Det Europæiske Råd vedtog på sit møde i marts 2005 en række konklusioner, der skal sætte ny gang i Lissabon-strategien. Målet er, at EU skal have en meget konkurrencedygtig og dynamisk videnbaseret økonomi. Strukturfondsindsatsen understøtter opfyldelsen af Lissabon-strategien.

Danmark vil i strukturfondsperioden 2007-2013 være omfattet af EU's programmer om "mål om regional konkurrenceevne og beskæftigelse" og "mål om territorielt samarbejde". De midler, som fra EU tilfalder Nordjylland under denne strategi, vedrører målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Geografisk favner målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse alle regioner, der ikke tilhører de mindst udviklede regioner i EU, altså Danmark som helhed. Nordjylland får dog relativt mere end de øvrige regioner på baggrund af sin socio-økonomiske situation.

Strategisk favner målet meget bredt for at kunne rumme udfordringerne i alle typer regioner i Europa. Målet rummer styrkelsen af regionernes konkurrenceevne, beskæftigelse og attraktivitet gennem så forskellige indsatsområder som forøgelse og forbedring af investeringer i menneskelige ressourcer, innovation og fremme af videnssamfund, iværksætteri, beskyttelse og forbedring af miljøet og forbedring af tilgængelighed, virksomhedernes og medarbejderes tilpasningsevne og udvikling af et rummeligt arbejdsmarked. Fra dansk side fokuseres der gennem den strategiske referenceramme på de væsentligste udfordringer for Danmark blandt de muligheder, målet rummer.

Strukturfondsmidlerne skal anvendes der, hvor der med en supplerende indsats kan skabes mest mulig vækst og beskæftigelse i hele landet for pengene.

Nationalt niveau

I forhold til det nationale niveau bygges der på regeringens globaliseringsstrategi¹ og dennes inkorporering i den regionale vækststrategi. Ligeledes er krav og betingelser for det endelige udkast til en erhvervsudviklingsstrategi bestemt af Danmarks Vækstråd ved deres første møde.

For at kunne udføre denne opgave koordineret og effektivt, har Regeringen i forlængelse af sin Globaliseringsstrategi fastlagt, at der skal indgås partnerskabsaftaler med alle Vækstfora om erhvervsudvikling. Målet med partnerskabsaftalerne er at bidrage til, at Globaliseringsstrategien forankres regionalt og lokalt, og at der sikres en sammenhængende indsats nationalt, regionalt og lokalt.

Partnerskabsaftalen indgås inden for finanslovens rammer samt Vækstforums budget bestående af EU-strukturfondsmidler og regionale udviklingsmidler.

Regionalt niveau

I udarbejdelsen af Erhvervsudviklingsstrategien er det vigtigt at koordinere og medtænke politikker og strategier hos andre aktører i regionen og på lokalt og egnsniveau. Derfor har det første Vækstforum i 2008 indgået samarbejdsaftaler med Væksthus Nordjylland, Aalborg Universitet, Visit Nordjylland og Nordjyske Erhvervsskoler. Vækstforum har hermed ønsket at indgå et strategisk partnerskab, der kan skabe rammerne for erhvervsudvikling. Samarbejdsaftalen supplerer den centrale partnerskabsaftale, som Vækstforum har indgået med Regeringen, og styrker dermed det samlede regionale fokus på vækst og udvikling. Det er Vækstforums hensigt, at samarbejdsaftalerne skal videreføres i tilknytning til denne strategi.

Samarbejdsaftalerne fokuserer på målsætninger og principper og udgør en reference-ramme for de projekter, som parterne i fællesskab identificerer og finansierer.

Hvor den regionale strategi på den ene side ikke må blive så bred, at den mister fokus, skal den på den anden side forsøge at lade sig inspirere af erhvervsudviklingsinitiativer i regionens kommuner og egne. Der er derfor via diverse samarbejdsfora en god dialog med Vækstforums bagland om erhvervsudvikling, og hvordan denne bedst tilrettelægges.

1.3. Revision

Vækstforums anden erhvervsudviklingsstrategi (REUS2) er et resultat af en dynamisk proces, som ikke kan tage højde for de fortløbende udviklinger i samfundet. Derfor vil den tilhørende handlingsplan blive opdateret med jævne mellemrum. Disse opdateringer vil ske på baggrund af diskussioner i Vækstform. Selve strategien og den senest opdaterede handlingsplan kan altid findes på www.vaekstforum.rn.dk.

Strategien dækker perioden august 2010 til marts 2014 og planlægges revideret igen om fire år.

---

¹ Regeringens Globaliseringsstrategi har flg. overordnede mål: 1) Uddannelser i verdensklasse; 2) Danmark som førende videnssamfund; 3) Danmark som førende iværksættersamfund; 4) Danmark som førende innovativt samfund.

1.4. Proces

- 9. marts 2010: Fællesmøde med det afgående Vækstforum, som præsenterede en stafet med erfaringer fra den første vækstforumperiode og anbefalinger til den kommende.
- 12. maj 2010: Vækstforum afholdt en workshop med korte, informative indlæg fra eksterne eksperter til belysning af nuværende og kommende mulige indsatsområder.
- Maj 2010: Sekretariatet afholdt i alt 14 fokusgruppeinterviews med interessenter inden for forskellige fokusområder samt et fokusgruppemøde med repræsentanter fra regionens 11 kommuner.
- 29. juni 2010: På baggrund af workshoppen og referat af fokusgruppeinterviewene diskuterede Vækstforum første udkast fra sekretariatet til justeret strategi, samt overvejelser om ændringer af handlingsplanen
- 31. august 2010: Erhvervsudviklingsstrategi, handlingsplan og ny ansøgningsprocedure blev endeligt godkendt i Vækstforum.

Bilag 2: Nordjyllands socio-økonomiske udgangspunkt

2.1. Relative styrker og svagheder

Det følgende afsnit giver et indblik i regionens socioøkonomiske situation. Der tages udgangspunkt i en SWOT-tankegang. Først præsenteres regionens mest centrale styrker, svagheder, muligheder og trusler, efterfulgt af en kort beskrivelse af hver enkelt.

Tabel 1

Styrker <ul style="list-style-type: none"> • Relativ høj produktivitetsvækst i de nordjyske virksomheder • Stærke erhvervs-klynger inden for de regionale fokusområder • Godt samarbejde om forskning og udvikling mellem regionens virksomheder • Høj rådighedsindkomst hos regionens borgere • Mange unge i regionen får en ungdomsuddannelse	Svagheder <ul style="list-style-type: none"> • Lavt uddannelses- og kompetenceniveau i regionens virksomheder • Mangel på investeringer i forskning og udvikling i virksomhederne • Begrænset videndeling mellem offentlig-privat sektor (bortset fra Aalborg Universitet) • For få iværksættere udvikler sig til vækstiværksættere • Begrænset international orientering i regionens virksomheder.
Muligheder <ul style="list-style-type: none"> • Stigende forståelse for samarbejde som svar på regionens udfordringer • Godt udbud af vigtige uddannelser på de fleste niveauer • Udvikling af nye forretningsområder som oplevelsesøkonomi og fødevarer • Godt fodfæste inden for nye teknologiområder som f.eks. IKT og energi • Erhvervslivet forstår behovet for at styrke innovation og globalisering	Trusler <ul style="list-style-type: none"> • Faldende befolkningstal og arbejdsstyrke over en længere periode • Sværere at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft • Truende affolkning af regionens yderområder • Øget kløft mellem kompetenceniveauet i center- og periferiområder • Traditionelle erhverv som turisme, fødevarer og byggeri er under pres

2.2. Styrker

Høj produktivitetsvækst i de nordjyske virksomheder

Produktivitetsbegrebet er en stærk indikator for vækst og for det generelle velstands-niveau. Velstanden afhænger af to faktorer, nemlig befolkningens samlede arbejdsindsats i timer samt den værdi, der skabes pr. arbejdstime, også kaldet produktiviteten. Nordjylland har gennem de seneste år formået at bevæge sig væk fra at være den mindst produktive region i 1997 til i 2008 at være blandt de mest produktive.

Stærke erhvervs-klynger inden for regionens fokusområder

De nordjyske erhvervs-klynger udgør en betragtelig andel af den regionale økonomi, størst er byggeriklyngen med ca. 13 % af den samlede værdiskabelse. Klyngerne tegner sig også for en meget stor andel af den samlede økonomiske fremgang siden 1994. Ikke alle har dog bidraget i nær samme omfang til væksten. Primært har IKT, byggeri, samt medico og sundhed haft en fremgang, som tilsammen udgør mere end halvdelen af den samlede vækst.

Godt samarbejde om forskning og udvikling blandt virksomheder

Region Nordjylland har en relativt stor andel af virksomheder, der arbejder sammen omkring innovation. Det gælder både horisontalt mellem virksomheder, der står over for samme udfordringer, samt vertikalt - dvs. samarbejde med konsulenter, leverandører og kunder. Det er specielt i forbindelse med de to sidstnævnte samarbejdspartnere, at nordjyske virksomheder ligger over niveauet for de andre regioner.

Høj rådighedsbeløb blandt regionens indbyggere

Når de faste væsentligste udgifter er betalt, har den typiske nordjyske familie et meget højt beløb til rådighed til forbrug sammenlignet med de andre regioner. Rådighedsbeløbet er med andre ord et mål for befolkningens velstandsniveau. En af de bagvedliggende forklaringer på, at Nordjylland ligger så højt, er bl.a. de relativt lave huspriser.

Mange unge i regionen får en ungdomsuddannelse

Region Nordjylland har den mindste andel af unge 25-34-årige uden en uddannelse, hvor det i iøjnefaldende grad er de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, der trækker andelen op. I forhold til de andre regioner har regionen således et bedre udgangspunkt i forhold til at indfri målsætningen om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse i 2015. Regionen ligger desuden i midterfeltet, når det gælder andelen af unge med en videregående uddannelse.

2.3. Svagheder

Lavt uddannelses- og kompetenceniveau i virksomhederne

Andelen af lønmodtagere med en videregående uddannelse er den laveste blandt regionerne. Det samme gør sig gældende med andelen, der er beskæftiget inden for forskning og udvikling, og dem der udfører særligt specialiserede opgaver. Det er især problematisk, fordi de nordjyske virksomheders vækst i stigende grad er afhængig af tilførslen af veluddannede medarbejdere. Her er de veluddannedes fraflytning til andre dele af landet endnu en faktor, der bidrager til regionens udfordringer omkring oprettholdelse af velstandsniveauet.

Mangel på investeringer i forskning og udvikling i virksomhederne

Virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling er klart den laveste blandt regionerne. Dette gælder både virksomhedernes udgifter til egen forskning og udvikling, købt forskning og udvikling samt de mere indirekte innovationsudgifter. Disse inkluderer bl.a. aktiviteter og tekniske forberedelser til innovation, køb af eksterne rettigheder, erhvervelse af ekstern viden samt konsulentydelse.

Begrænset videndeling mellem offentlig og privat, bortset fra Aalborg Universitet

Teknologioverførsler og innovationssamarbejde mellem offentlige serviceudbydere (sygehuse, skoler, daginstitutioner, forsvaret m.v.) og virksomheder er yderst begrænset i regionen set i forhold til landet som helhed. En klar undtagelse herfra er dog samarbejdet mellem universitet og virksomhederne, som sammenlignet med andre regioner er godt og stærkt.

Lav andel af vækstiværksættere

Andelen af nye virksomheder, der vokser og udvikler sig til vækstiværksættere, er faldet gennem de seneste år. Således er Nordjylland gået fra kortvarigt at ligge i toppen blandt regionerne til nu at have den laveste andel af vækstiværksættere. Samtidig har Nordjylland i forhold til hele landet en lidt lavere andel af nye virksomheder, mens virksomhedernes overlevelseseffekt generelt ligger på niveau med landsgennemsnittet.

Begrænset international orientering i regionens virksomheder

Nordjyske virksomheder er generelt mindre internationalt orienterede end landsgennemsnittet. Regionens samhandel med udlandet ligger under det nationale gennem-

snit, hvilket især gør sig gældende for importen. Desuden tiltrækker Nordjylland relativt få udenlandske virksomheder, og innovationssamarbejde foregår også i mindre grad med internationale partnere. En del af forklaringen skal findes i de relativt mange små virksomheder og en erhvervsstruktur præget af traditionelle erhverv, men også befolkningens indstilling til globalisering lader til at være en barriere.

2.4. Muligheder

Stigende forståelse for samarbejde som svar på udfordringer

Der er en tradition for samarbejde i Nordjylland, som har gjort, at regionen er kommet hurtigt i arbejdstøjet på en lang række områder. Dette gælder også for samarbejdet om erhvervsudvikling, herunder samarbejdet i Vækstforum. Der er potentiale til at udvikle dette samarbejde yderligere.

Godt udbud af vigtige uddannelser på de fleste niveauer

Regionen rummer både mange forskelligartede og specialiserede uddannelses tilbud, ikke mindst i forhold de lange videregående uddannelser. De gode uddannelsesmæssige rammer skaber gode muligheder for at hæve regionens samlede uddannelsesniveau over tid.

Nye forretningsområder på tværs af oplevelsesøkonomi og fødevarer

Der er et potentielt marked for regionen ved at tænke på tværs af eksisterende styrkepositioner, som oplevelsesøkonomi, turisme og fødevarer. Det gælder med henblik på synliggørelse og branding af såvel de nordjyske kvalitetsfødevarer som regionen set ud fra en turismeprofil.

Godt fodfæste inden for nye teknologiområder som f.eks. IKT og energi

På mange områder har de nordjyske virksomheder godt fat, når det gælder udvikling af morgendagens teknologier. Virksomhederne er eksempelvis langt fremme og meget specialiserede inden for planlægning, behandling og pleje af syge ved hjælp af IKT-løsninger, ligesom Nordjylland har en meget stor andel af den samlede viden og de samlede kompetencer omkring intelligent logistik i Europa. På energiområdet har regionen en styrkeposition inden for forskning i teknologierne brint, vind, bølge og biomasse.

Erhvervslivet forstår behovet for innovation og globalisering

Specielt de nordjyske virksomheder inden for de traditionelle erhverv har gennem en årrække haft fokus på mere defensive strategier som effektivisering og outsourcing i deres forsøg på at opretholde deres konkurrencesituation, men har inden for de senere år flyttet fokus i retning af produkt- og markedsudvikling.

2.5. Trusler

Faldende befolkningstal og arbejdsstyrke

Den meget lave vækst i den nordjyske arbejdsstyrke ser ud til at fortsætte. En væsentlig del af forklaringen er, ud over den demografiske udvikling med en stadig større andel af ældre, en høj nettoflytning ud af regionen, hvilket især er gældende for folk i arbejdsstyrken. Fremtidens arbejdskraft må dermed siges at være under pres.

Sværere at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft

I forhold til de andre regioner har Nordjylland en langt større fraflytning end tilflytning af unge med en videregående uddannelse. Arbejdskraftens kompetenceniveau er den vigtigste faktor for at påvirke produktiviteten i regionen. I forhold til et konkurrencedygtigt Nordjylland, der bl.a. er baseret på viden og højtuddannet arbejdskraft, er der således en væsentlig udfordring i at opretholde regionens velfærd på langt sigt.

Affolkning i yderområderne

I regionens yderområder er befolkningstallet faldet de seneste år, og denne udvikling ser ud til at blive forstærket fremover. Dette skyldes en tendens til centralisering, der især udmønter sig i en meget høj tilflytning til Aalborg, der som stort set eneste område har flytteoverskud i forhold til resten af regionens områder.

Øget kløft mellem kompetenceniveauet i center- og periferiområder

Regionens yderområder har en lavere andel af folk med gymnasiale og lange videregående uddannelser i forhold til regionen som helhed – og specielt sammenlignet med byerne. Desuden halter selve udviklingen i uddannelsesniveauefter regionsgennemsnittet. Dette skyldes bl.a., at især de højtuddannede bosætter sig i byerne, hvor der er størst udbud af eksempelvis børne- og kulturaktiviteter

Traditionelle erhverv (turisme, fødevarer og byggeri) er under pres

De mange traditionelle erhverv i regionen bevæger sig fortsat på meget følsomme markeder. Turismen har de seneste år været faldende på såvel nationalt som regionalt plan – en tendens der er blevet forstærket af finanskrisen. Fødevarereproduktionen har oplevet et dalende prisniveau og dermed fokus på omkostningsminimering, hvilket har medført udflytning af store dele af produktionen. Endelig har byggeriet ikke formået at øge produktiviteten over en længere årrække.

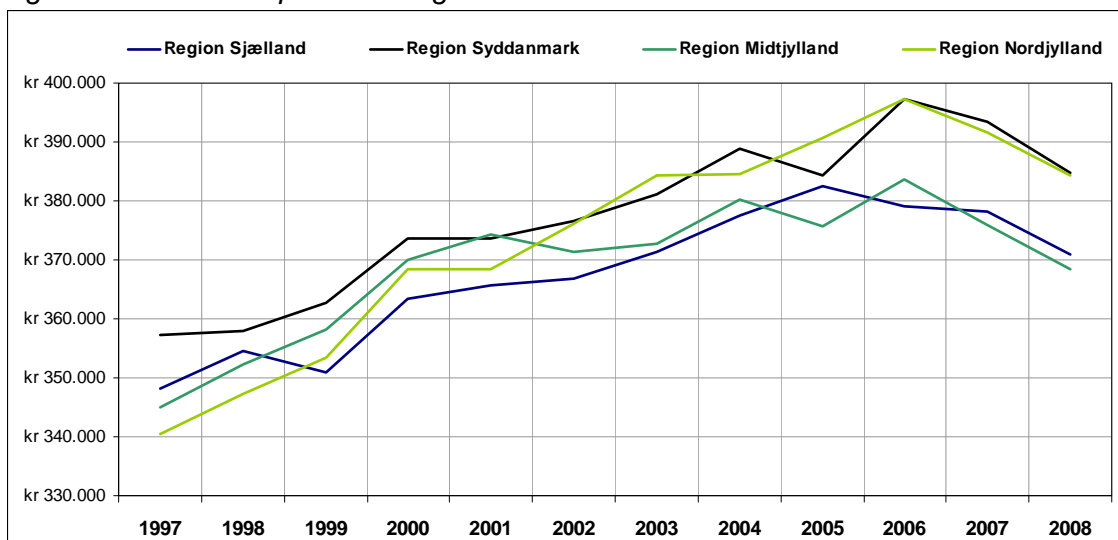
2.6. Produktivitet og befolkningsudvikling

Produktivitet

Økonomisk vækst og generel velstand bestemmes hovedsageligt af to faktorer: den samlede arbejdsindsats samt den værdi, som hver beskæftiget formår at tilføre, hvor sidstnævnte benævnes produktiviteten. Dvs. et mål for den samlede tilførsel af værdi (i form af varer og tjenester) i forhold til et mål for indsatsen af arbejdskraft.

Det viser det sig, at produktiviteten i Region Nordjylland - målt pr beskæftiget - ligger helt i top sammenlignet med de andre regioner. Kun Hovedstaden (ej illustreret) ligger over, mens Syddanmark er på omtrent samme niveau. Som det ses i figuren nedenfor, har regionen således formået at gå fra en sidsteplads i 1997 til en topplacering i 2008, hvilket primært hænger sammen med en meget høj vækst i produktiviteten i første halvdel af perioden indtil omkring 2002, der på samme tid har været den højeste blandt regionerne – inkl. Hovedstaden. I den resterende periode har Nordjylland også formået at hæve produktiviteten mærkbart, hvor det kun er Hovedstaden, der har haft højere vækst.

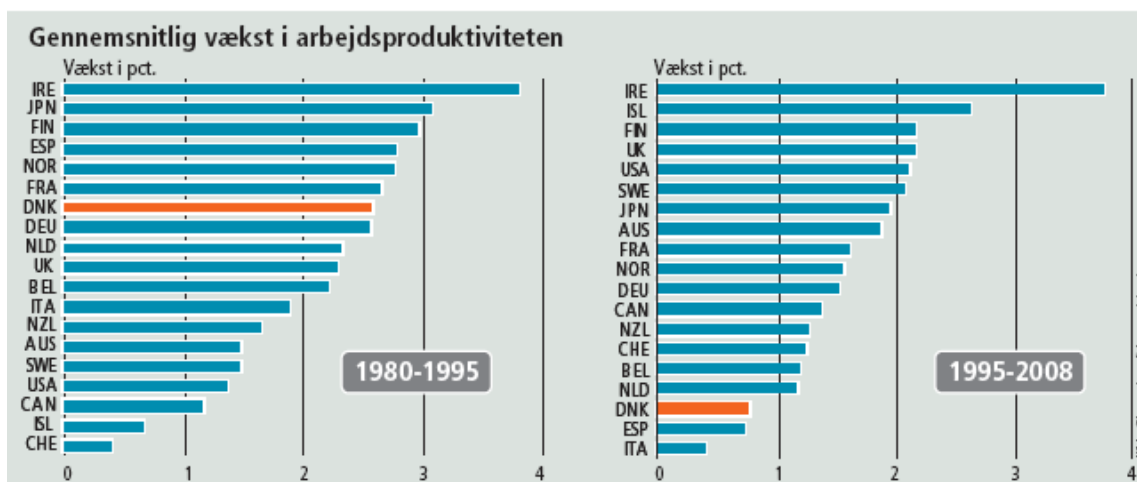
Figur 3: Produktivitet pr. beskæftiget

Kilde: Danmarks Statistik

Den positive nordjyske udvikling i produktivitet er dog ikke specielt imponerende i en international sammenhæng, hvor Danmark gennem den seneste årrække er dalet ned af OECD's rangliste over de mest produktive lande. Den positive udvikling i Nordjylland overskygger således en markant national udfordring i forhold til at sætte gang i produktiviteten.

Figur 4: Produktivitet og produktivitetsfremme

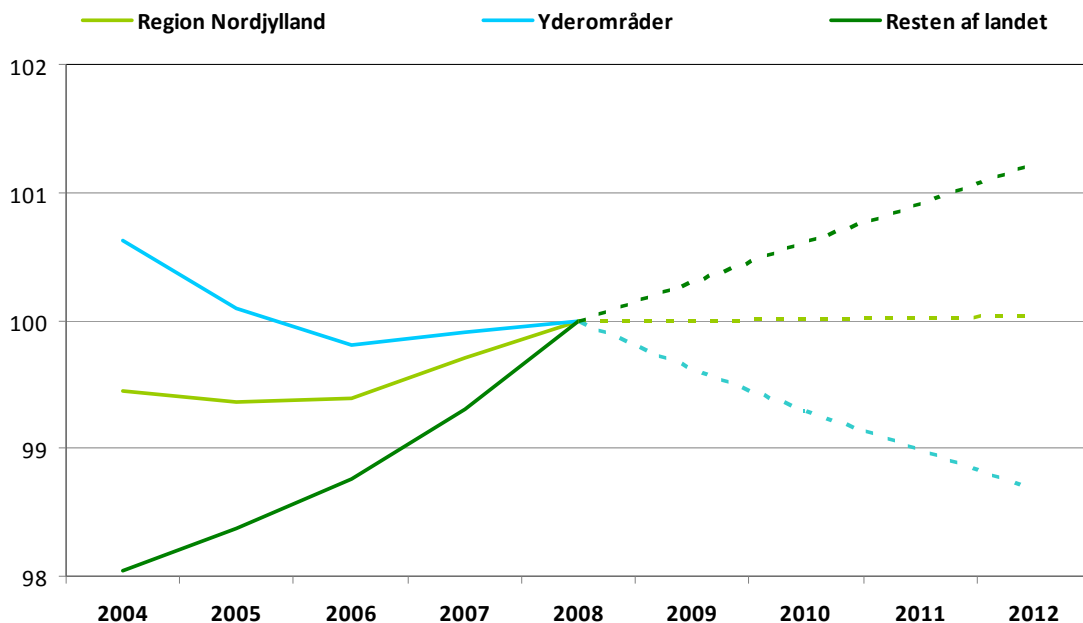

Kilde: Økonomi- og Erhvervsministeriet

Befolkning og arbejdsstyrke

Befolkningstallet er steget meget svagt over den seneste årrække 2004 til 2008 og mindre end på landsplan. Endnu svagere har udviklingen været i de regionale yderområder. Fremskrives udviklingen, er det også tydeligt, at det er yderområdernes faldende befolkningstal, der trækker regionens samlede indbyggertal ned, så der faktisk er udsigt til, at Nordjyllands befolkningstal ikke kommer til at stige inden for den nærmeste årrække.

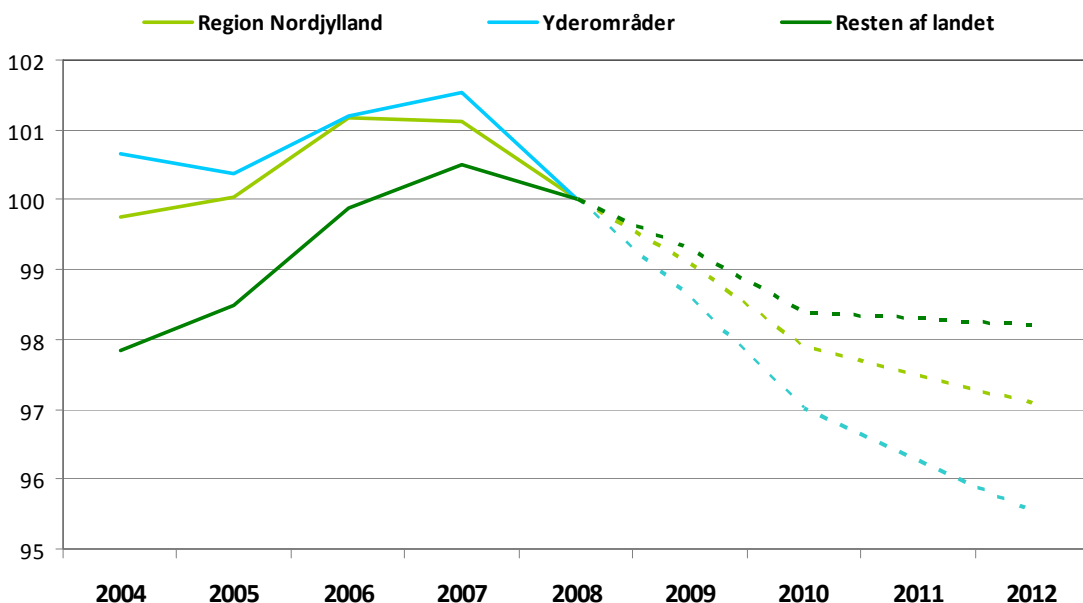
Figur 5: Udvikling i befolkningen, 2004 til 2008, samt fremskrivning 2009 til 2012 (2008 = indeks 100)

Kilde: Danmarks Statistik

Arbejdsstyrken har været nogenlunde konstant i regionen som helhed over perioden 2004 til 2008, men er dog ikke steget så meget som i resten af landet. Desuden ser det ud til, at arbejdsstyrken kommer til at falde mere i Nordjylland end i resten af landet, hvilket især må tilegnes en kraftig nedgang i yderområderne:

Figur 6 - Udvikling i arbejdsstyrken, 2004 til 2008, samt fremskrivning 2009 til 2012 (2008 = indeks 100)

Kilde: Danmarks Statistik

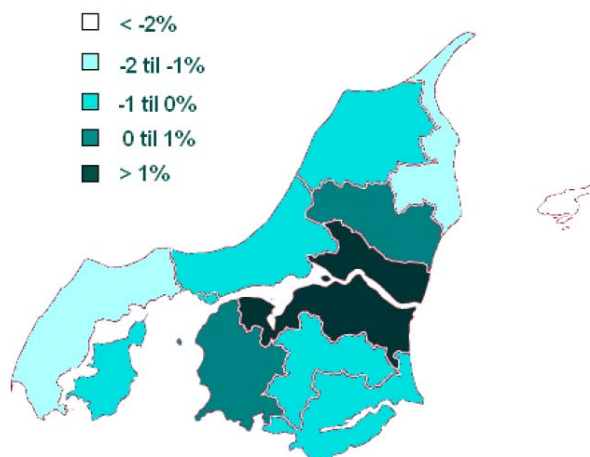
Flytninger

En væsentlig årsag til den negative udvikling og fremtidige udvikling i befolkning og arbejdsstyrke har, udover den demografiske udvikling med stadig flere ældre, været, at der er flyttet langt flere fra regionen, end der er flyttet til – omkring 8.500 fra 1997 til 2007. Det er specielt de veluddannede, der udgør en meget stor del af det nordjyske flytteunderskud, og særligt de, som har taget deres uddannelse i Nordjylland og flytter

ud af regionen for at finde job. Således flyttede 20 pct. af dem, der i 2005 var under en lang videregående uddannelse og i job to år senere fra regionen.

Betragtes flytninger inden for region Nordjylland i perioden 1997 til 2007, er der tydelig forskel på kommunernes nettoutflytninger, hvor det ikke overraskende er Aalborg, der har det klart højeste antal nettoutflyttere. Tendensen til centralisering og Aalborgs tiltrækningskraft af folk fra yderområderne ses tydeligt i nedenstående figur:

Figur 7: Mellemkommunale nettoutflytninger, 1997 til 2007 (% af indbyggertal i 2007)

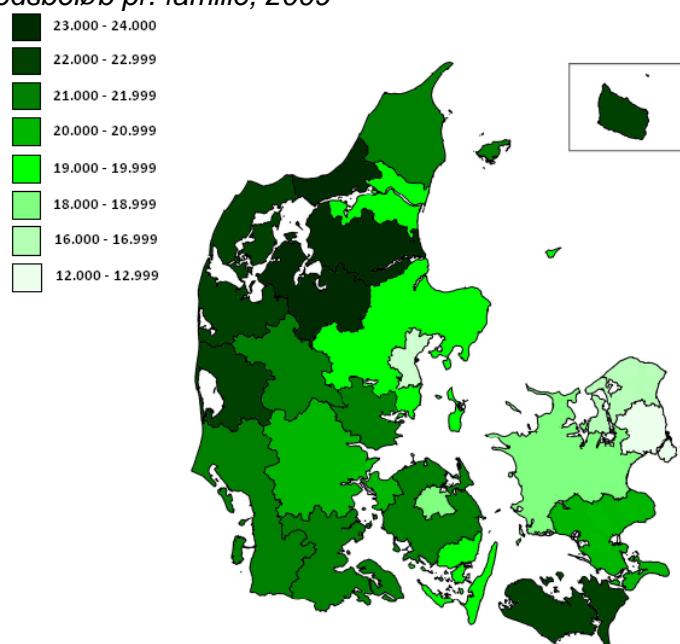

Kilde: Danmarks Statistik

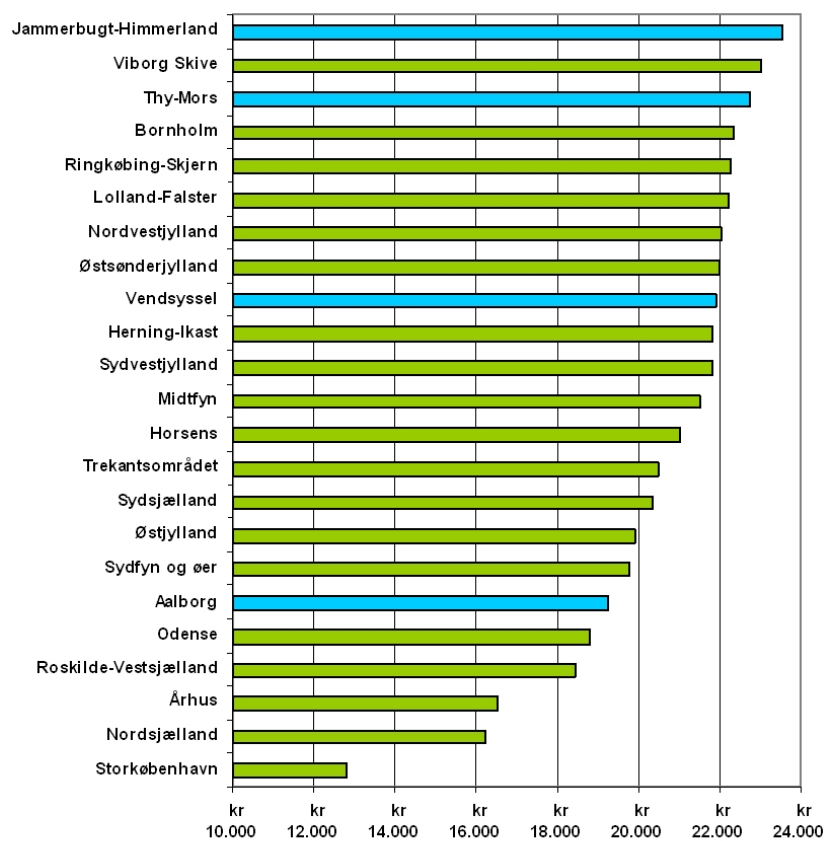
Befolkningens indkomst

Nordjyske familier har et af landets højeste rådighedsbeløb, dvs. det beløb der er tilbage til forbrug, når alle faste udgifter som bolig, børnepasning, bil mv. er betalt. Således er det et udtryk for den enkelte borgers/families velstandsniveau. Det er især priserne på boliger, der udgør en meget stor del af en families samlede udgifter og derfor har stor betydning for rådighedsbeløbets størrelse. Dette ses tydeligt i nedenstående, idet det for nordjyderne vedkommende er befolkningen i Aalborg, der har det laveste rådighedsbeløb.

Figur 8: Rådighedsbeløb pr. familie, 2009

Kilde: Penge & Privatøkonomi

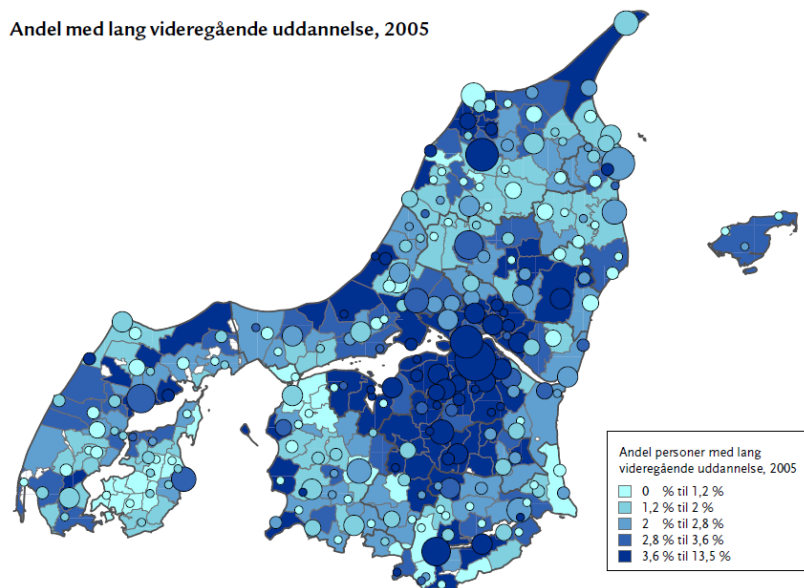
Rådighedsbeløb pr m.d.

Kilde: Penge & Privatøkonomi

Kompetenceniveauet i yderområderne

Fordelingen af personer med lang videregående uddannelse er tydeligt koncentreret omkring Aalborg-området samt det nordlige og centrale Himmerland. I modsætning til dette er der i mange yderområder en lav andel af folk med en videregående uddannelse:

Figur 9: Andel personer med lang videregående uddannelse, 2005

Kilde: Danmarks Statistik

2.7. Erhvervenes bidrag til væksten

Set over en længere periode har erhvervslivet i Nordjylland skabt en pæn økonomisk vækst. Fra 1994 til 2008 er bruttoværditilvæksten således steget med knap 24 mia. kr. målt i faste priser, svarende til 26 %. Ikke alle erhverv har dog bidraget i samme grad til den realøkonomiske fremgang. Således tegner tre af Vækstforums fokusområder – IKT, byggeri og medico/sundhed – sig alene for over 50 % af væksten, langt over den andel, de tre erhvervsområder udgør af den samlede regionale økonomi.

Specielt IKT-sektoren har bidraget positivt til økonomien. Ikke alene tegner sektoren sig for hele 21 % af den samlede fremgang, det tredobbelte af sektorens andel af økonomien. Væksten i IKT-sektoren er også altovervejende sket som en konsekvens af en kraftigt øget produktivitet og kun i mindre grad som en følge af vækst i beskæftigelsen.

Fremgangen virker specielt imponerende set i lyset af den nedgang, der ramte den nordjyske IKT-industri i 2003/2004, men den efterfølgende omstilling fra IKT-industri til mere produktive brancher som eksempelvis IKT-service rummer en meget væsentlig del af forklaringen på væksten.

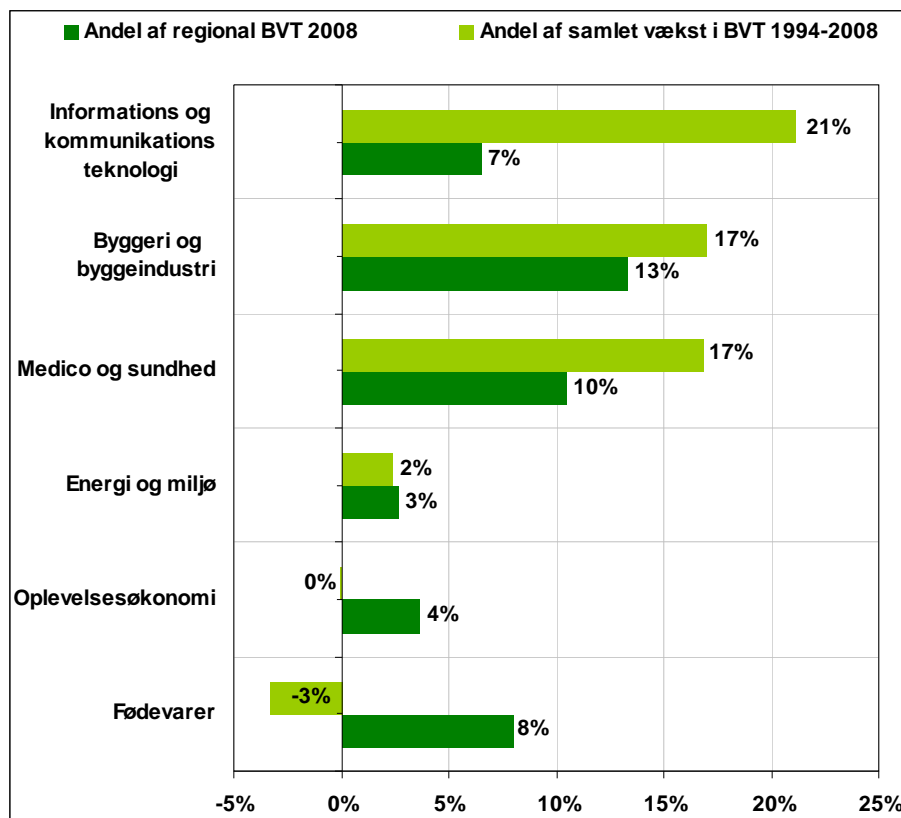
Det betyder også, at der ikke kan forventes nær samme vækstrater inden for branchen i den nærmeste fremtid. Også inden for erhvervsområdet medico og sundhed har en vis produktivitetfremgang skabt væksten, mens det omvendt er en stigning i beskæftigelsen, der har drevet væksten inden for byggeriet, hvor produktiviteten er dalet meget markant siden 2005.

Andre erhvervsområder med reference til Vækstforums indsats har kun bidraget i mindre grad til den samlede økonomiske vækst. Eksempelvis har fødevarerhvervene bidraget negativt, idet der har været faldende værditilvækst. Det virker umiddelbart bekymrende inden for et erhvervsområde, der i 2008 fortsat udgør ca. 8 % af den samlede regionale økonomi.

Det skal dog ses i lyset af, at der inden for fødevarerhvervene faktisk er sket en vis fremgang i produktiviteten (dog ikke de seneste par år, hvor den er gået tilbage), som dog ikke helt har kunnet opveje konsekvensen af den hastigt dalende beskæftigelse, der er foregået parallelt. Erhvervene inden for oplevelsesøkonomien lader til at være stagneret økonomisk over perioden 1994 til 2008 - en konsekvens af en lille stigning i beskæftigelsen og et modsvarende fald i produktiviteten.

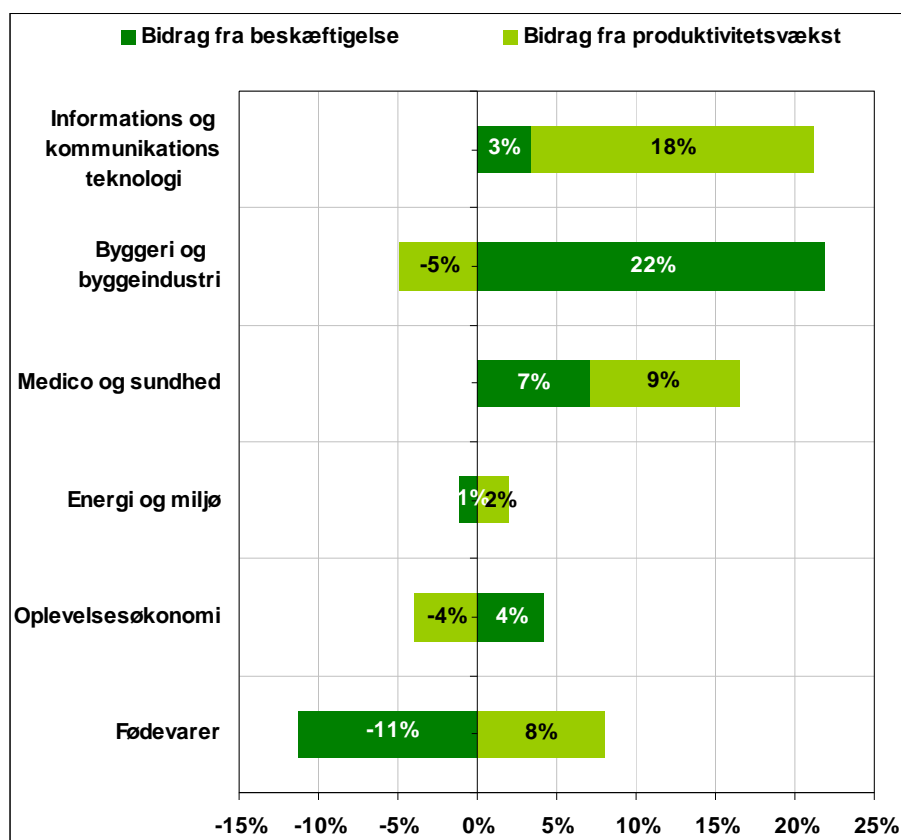
Oplevelsesøkonomien skal dog retfærdigvis ikke kun bedømmes på det direkte bidrag til økonomien, men i ligeså høj grad på erhvervsområdet indirekte bidrag til andre erhvervsområder og socioøkonomiske rammebetingelser inden for regionen. Udviklingen inden for Energi og miljø har været rimelig stabil set over perioden.

Figur 10: Erhvervenes andel af væksten 1994 – 2008 og af den samlede værdiskabelse 2008

Kilde: Danmarks Statistik og Erhvervs- og Byggestyrelsen

Figur 11: Erhvervenes andel af væksten 1994 – 2008 opdelt på bidrag fra beskæftigelse og produktivitet

Kilde: Danmarks Statistik og Erhvervs- og Byggestyrelsen

Bilag 3: Vækstkilder og Nordjyllands position

3.1. Om vækstkilder

Den regionale vækst afhænger af et velsmurt erhvervsliv, hvor tilgængelige ressourcer bliver udnyttet bedst muligt, hvor innovation og iværksætteri bliver stimuleret, hvor virksomhederne er på forkant med den teknologiske udvikling og hvor virksomhederne er i stand til at omstille sig og konkurrere på internationale markeder.

Nordjyllands mulighed for at skabe vækst i den globale vidensøkonomi er derfor betinget af udviklingen inden for fire vigtige vækstkilder, som ifølge OECD har betydning for regioners konkurrenceevne²:

Menneskelige ressourcer

Uddannelse er en væsentlig kilde til økonomisk vækst. En veluddannet arbejdsstyrke kan producere flere og bedre varer og serviceydelser, hvilket igen giver højere aflønning og velstand. Virksomheder med medarbejdere, der har en lang videregående uddannelse, har desuden en langt større sandsynlighed for at indgå i vidensamarbejder omkring forskning og innovation. Med andre ord så er virksomhedernes kapacitet for at tilegne sig ny viden afgørende for, om de indgår i sådanne samarbejder.

Innovation, herunder anvendelse af ny teknologi

Virksomhedernes innovation er central for deres fortsatte udvikling og er en måde at imødekomme de udfordringer og muligheder, som globaliseringen giver. Ud over den direkte effekt i form af nye produkter og processer har virksomhedernes forskning og innovation også den effekt, at virksomhedernes evne til at absorbere ny viden, nye teknologier samt udvikle nye produkter/processer på baggrund af allerede eksisterende viden forstærkes.

En særlig del af vækstkilden Innovation udgøres af anvendelse af ny teknologi, som ofte betragtes som en selvstændig vækstkilde, men lige så ofte medtages som en del af kilden Innovation. Uanset placering er anvendelse af ny teknologi centralt for virksomhederne i innovationsmuligheder. Det gælder f.eks. optimering af interne arbejdsprocesser gennem ny informationsteknologi og adgangen til nye markeder gennem elektronisk markedsføring.

Iværksætteri

Iværksættere spiller en vigtig rolle for dynamikken, jobskabelsen og væksten i en region. Nye virksomheder bidrager til innovation, omstilling og fornyelse ved at udvikle nye serviceydelser, produkter og teknologier. Samtidig er iværksættere med til at skærpe konkurrencen ved at udfordre etablerede virksomheder.

Globalisering

International forankring og åbenhed over for omverdenen kan bidrage til at styrke produktiviteten og væksten på virksomhedsniveau. En åbenhed der bl.a. kan konkretiseres gennem virksomhedernes eksport og import. Ud over adgang til et større marked afspejler en stor eksportandel, at virksomheden har mulighed for at lære af udenlandske konkurrenter og samhandelspartnere. På samme måde afspejler en stor importandel en berøringsflade med udenlandske virksomheder, som kan give fordele i form af både ny viden og international arbejdsdeling.

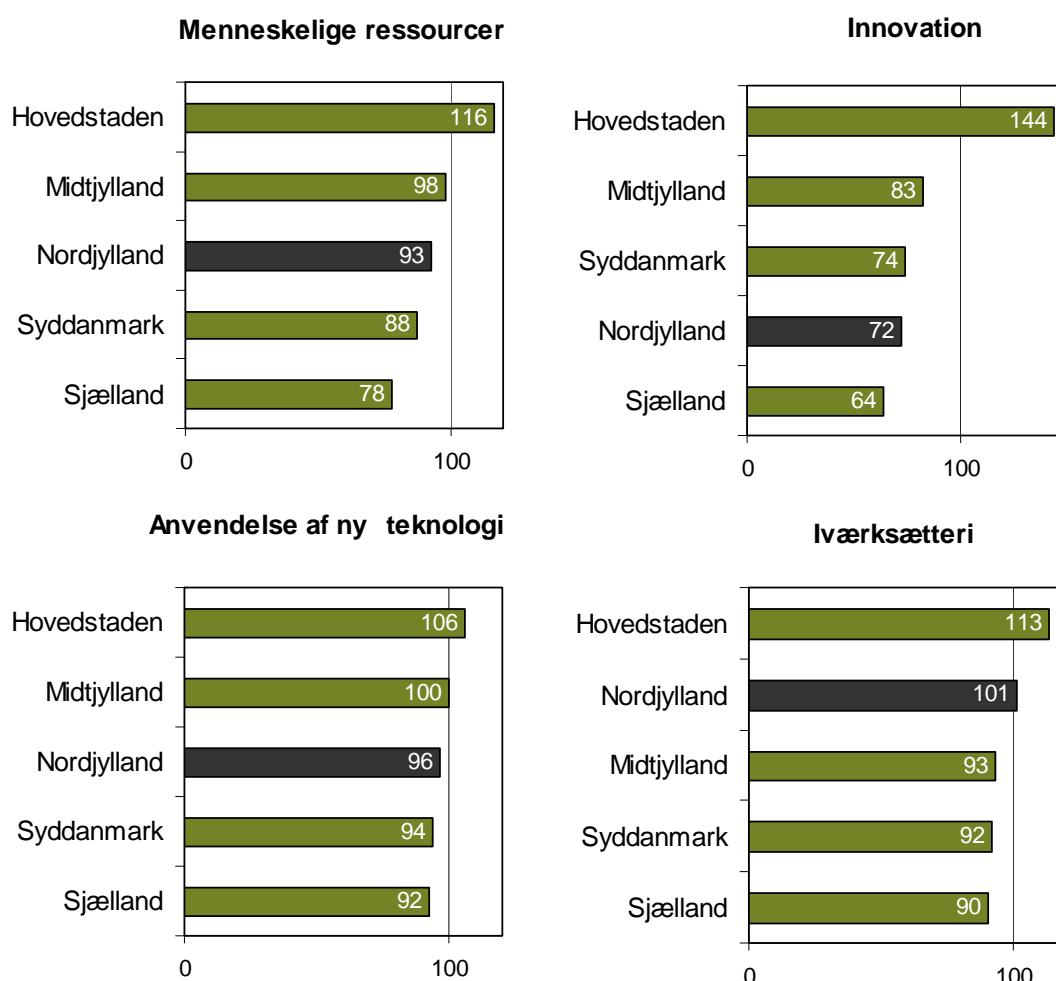
² OECD (2001), The New Economy: Beyond the Hype, OECD, Paris.

3.2. Regionens placering i vækstkildestatistikken

For at give en status af Nordjyllands position vises nedenfor indikatorer for regionens rammebetingelser og præstationer inden for hver væstkilde. Rammebetingelserne er de rammer, som virksomhederne arbejder under, og som kan forbedres gennem erhvervs politik. Det er f.eks. antal uddannelsespladser og iværksætterservice. Formålet med at forbedre rammebetingelserne er at skabe det bedste udgangspunkt for at øge virksomhedernes præstationer, så produktiviteten stiger. Præstationerne er således resultater af det arbejde, der bliver udført i virksomhederne, og forudsætningen for øget produktivitet og vækst i Nordjylland. Det er f.eks. hvor meget virksomhederne innoverer og om nyetablerede virksomheder formår at vokse.

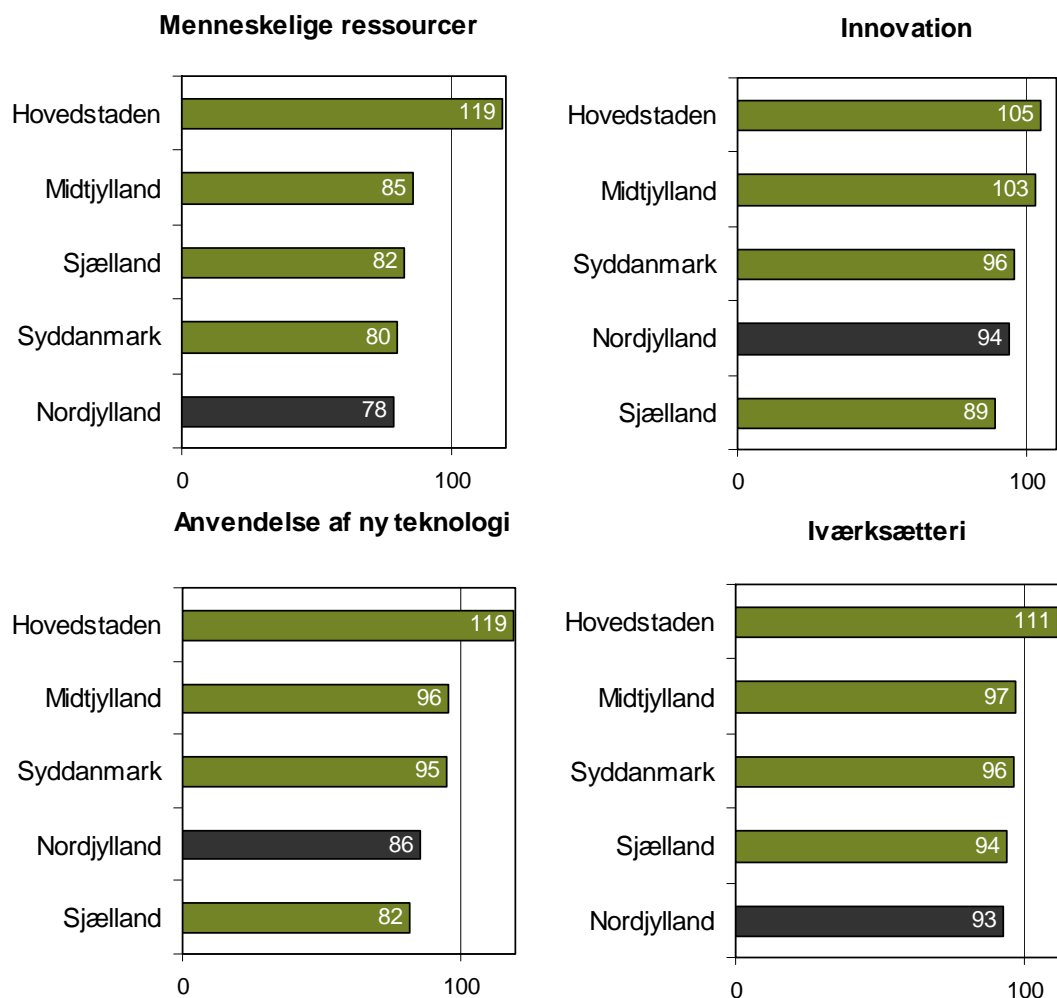
Nedenfor er regionens samlede rammebetingelser og præstationer inden for hver væstkilde sammenlignet med de fire andre regioner samt hele landet, hvor sidstnævnte indekseres til 100. Figurene efterfølges af en tabel over væstkilden Globalisering.

Figur 12: Rammebetingelser

Kilde: Danmarks Statistik og Erhvervs- og Byggestyrelsen

Figur 13: Præstationer

Kilde: Danmarks Statistik og Erhvervs- og Byggestyrelsen

Ovennævnte kilder indeholder ikke tal for globalisering. Af nedenstående tabel fremgår imidlertid, at virksomheder i Nordjylland generelt er mindre globalt orienterede end landsgennemsnittet.

Tabel 2: Nordjyllands placering blandt de 5 danske regioner i forhold til udvalgte rammebetingelser og præstationer for globalisering

Indikator for rammebetingelser	Regional placering
Regionale kompetencer i forhold til internationalisering	3
Tiltrækning og integration af udlændinge	4
Borgernes indstilling over for globalisering	5
International forskning på universitetet	3
Indikator for præstationer	Regional placering
Virksomhedernes samhandel med udlandet	4
Andel af udenlandsk ejede virksomheder	5
Virksomhedernes innovationssamarbejde med udlandet	5
Andel af innovationer som er nye på verdensmarkedet	4

Kilde: "Analyse af det internationale udgangspunkt for Nordjylland", Oxford Research, samt Danmarks Statistiks opgørelser vedr. forskning, udvikling og innovation

3.3. Bag om vækstkildestatistikken

Nedenstående afsnit ser nærmere på et udvalg af de bagvedliggende indikatorer for hver vækstkilde, hvor Nordjylland skiller sig ud. Dernæst præsenteres alle indikatorer, som er brugt til ovenstående placeringer, opdelt på hhv. rammebetingelser og præstationer.

Menneskelige ressourcer

Rammebetingelserne for menneskelige ressourcer ligger her generelt i midterfeltet sammenlignet med de andre regioner. I Nordjylland er der mange med erhvervsfaglige uddannelser, hvilket trækker niveauet op. Det gælder både for arbejdsstyrken generelt samt for toplederne.

Indikatorer:

Fuldførte uddannelser, fordelt på uddannelsesniveau og vægtet; Andel 25-34-årige med videregående uddannelse, fordelt på uddannelse og vægtet; Andel topledere med videregående uddannelse, fordelt på uddannelse og vægtet.

Når der ses på lønmodtagerne i virksomhederne, er der færre lønmodtagere på højt niveau end i de øvrige regioner. Tilsvarende har Nordjylland en lavere andel beskæftigede inden for forskning og udvikling end de andre regioner. Begge dele gør, at Nordjyllands præstationer samlet set ligger i bund. Dog indgår de nordjyske virksomheder flere praktikaftaler end i andre regioner.

Indikatorer:

Indgåede praktik- og ny mesterlæreaftaler; Andel lønmodtagere på højeste niveau; Andel beskæftigede inden for forskning og udvikling.

Innovation, herunder anvendelse af ny teknologi

A. Innovation

Sammenlignet med de øvrige regioner er der færre i de private virksomheder i Nordjylland med videregående uddannelse, og det trækker scoren for rammebetingelser ned. Til gengæld er der mere samarbejde mellem virksomheder, der står over for sammenlignelige problemstillinger. Tilsvarende samarbejder flere virksomheder i Nordjylland med leverandører og kunder om innovation. Virksomhedernes udgifter til forskning og innovation er til gengæld meget lave.

Indikatorer:

Andel privatansatte med en videregående uddannelse, fordelt på KVU, MVU samt LVU, vægtet; Virksomheders innovationssamarbejde; Udgifter til innovation.

De nordjyske virksomheders innovative præstationer ligger generelt på et lavt niveau. Det er resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt virksomhederne om deres innovationsaktiviteter. På produkt- og procesinnovation er omtrent hver fjerde virksomhed innovativ, og gennemsnittet for hele landet ligger på samme niveau. På organisation og markedsføringsinnovation ligger virksomhederne i Nordjylland til gengæld lavere end det generelle niveau i Danmark.

Indikator:

Andel innovative virksomheder

B) Anvendelse af ny teknologi

Vedr. rammebetingelser for anvendelsen af ny teknologi ligner den nordjyske befolkningens computerfærdigheder landsgennemsnittets.

Indikator:

Befolkningens computerfærdigheder (Ingen, lav, middel, høj), vægtet.

På elektroniske køb ligger virksomhederne i Nordjylland under virksomhederne i de andre regioner, hvilket bidrager negativt til præstationerne for anvendelse af teknologi, hvorimod niveauet er det samme på salg. I forhold til anvendelse af IKT ligger virksomhederne i Nordjylland næstsidst sammenlignet med de andre regioner.

Indikatorer:

Andel virksomheders brug af it vedr. køb og salg; Andel virksomheders brug af it vedr. virksomhedens ressourcer og informationer om kunder.

Iværksætteri

Inden for rammebetingelserne af iværksætteri har Nordjylland den laveste andel iværksættere med brancheerfaring sammenlignet med de øvrige regioner. Samtidig er der få, som har deltaget i kurser om iværksætteri. Til gengæld rådgiver det regionale væksthuse i Nordjylland flere virksomheder end væksthuse i de øvrige regioner, og de nordjyske virksomhedsejere har de største vækstambitioner.

Indikatorer:

Andel iværksættere med brancheerfaring; Andel af befolkningen (16-64 år), der har modtaget uddannelse i iværksætteri; Antal rådgivne virksomheder i væksthuse; Andel virksomheder der er tilfredse med rådgivningen i væksthuse; Antal indgåede aftaler vedr. kapitaltilførsel; Personer der foretrækker en karriere som iværksætter; Virksomhedsejere med vækstambitioner.

Vedr. præstationer klarer iværksætterne i Nordjylland sig mindre godt med den laveste andel af nye virksomheder. Derudover har regionens virksomheder den næstlaveste overlevelsesrate, og samtidig er det få af de ny virksomheder i Nordjylland, som bliver vækstiværksættere, dvs. virksomheder som udviser en markant vækst i de første år af virksomhedens levetid. Her ligger Nordjylland igen næstsidst.

Indikatorer:

Etableringsrate; Overlevelsesrate; Andel vækstiværksættere.

Globalisering

Regionen har svært ved at tiltrække og integrere udlændinge, og det har betydning for rammevilkårene for internationalisering. Således er der relativt få udenlandske indbyggere fra vestlige lande, samtidigt med at beskæftigelsen for udenlandske statsborgere er den laveste blandt regionerne. Desuden lader det til, at den nordjyske befolkning er betydeligt mere skeptisk og tilbageholdende i deres holdning til globalisering. Til gengæld har universitetets forskning et internationalt fokus.

Indikatorer:

Regionale kompetencer i forhold til internationalisering; Tiltrækning og integration af udlændinge; Borgernes indstilling over for globalisering; International forskning på universitetet.

Når det gælder præstationerne for globalisering ligger både eksporten og specielt importen under det nationale gennemsnit, ligesom Nordjylland heller ikke lader til at tiltrække så mange udenlandske virksomheder som de øvrige danske regioner. Nordjyske virksomheder, der samarbejder omkring innovation, er derfor mere orienteret mod nationale frem for internationale partnere. Selvom en vis andel af innovationerne fra de nordjyske virksomheder har karakter af verdensmarkedsnyheder, har disse dog kun en meget ringe økonomisk betydning for virksomhederne.

Indikatorer:

Virksomhedernes samhandel med udlandet; Andel af udenlandsk ejede virksomheder; Virksomhedernes innovationssamarbejde med udlandet; Andel af innovationer som er nye på verdensmarkedet.

3.4. Konklusion og handling

Som det ses, ligger Nordjylland generelt set gennemsnitligt på rammebetingelser, men lavt på præstationer. Dette kan generelt forklares ved, at regionen historisk har ligget lavt på præstationer på grund af erhvervssammensætninger, og at de over årene relativt forbedrede rammebetingelser kun langsomt giver sig udslag i forbedrede præstationer.

Forbedringer på vækstkildepræstationerne er derfor en afgørende forudsætning for regionens vækst og balance.

Derfor indgår forbedring på vækstkilderne med stor vægt i den valgte strategi, som det fremgår af figuren og tabellen nedenfor.

Figur 14: Forholdet mellem vækstkilder og strategiens vision

Visionens enkelte delmål er udformet på en måde, så der er god sammenhæng til vækstkilderne, jf. tabellen nedenfor:

Tabel 3: Sammenhæng mellem visionsmålene og vækstkilderne

Visionsmål	Vækstkilder			
	Menneskelige ressourcer	Innovation	Iværksættereri	Globalisering
Innovation		X		X
Tradition	X		X	
Talent	X	X	X	X
Teknologi		X	X	
Balance	X	X		X

Det er nødvendigt, at Nordjylland i de kommende år fortsat fokuserer på betingelserne for udvikling og styrkelse af vækstkilderne. Vækstforum vil være en aktiv partner i dette arbejde og målrette sin indsats mod at styrke de regionale rammer inden for disse overordnede vækstkilder.

Konkret betyder dette, at udvælgelsen af projekter og initiativer til støtte vil ske på en sådan måde, at bidraget til vækstkilderne vil være en afgørende faktor. Handlingsplanen vil beskrive nærmere, hvordan dette gøres i praksis.

Bilag 4: Uddybning af visionen om Vækst og Balance

Vækstforum har formuleret en vision for den fremtidige erhvervsudvikling i Nordjylland. Visionen, som kaldes "Det innovative Nordjylland", lyder som følger:

Nordjylland i Vækst og Balance

"Nordjylland skal videreudvikle sine traditioner gennem anvendelse af teknologi og talent til at blive en førende innovativ region, der sikrer balanceret vækst og fremgang i hele regionen"

4.1. Innovativ region

Nordjylland skal i endnu højere grad end hidtil konkurrere på viden, opfindsomhed og kreativitet frem for effektivitet og lave produktionsomkostninger. I fremtiden kan regionen ikke længere "nøjes med" at optimere den eksisterende virksomhedsdrift. Der skal hele tiden skabes nye produkter, nye forretningsmodeller og åbne nye markedsmuligheder.

Hvis det skal lykkes, kræver det bl.a. en ny kultur og en ny regional vækstmodel med langt større åbenhed, markant øget samarbejde og endnu mere professionalisme – både i offentligt og privat regi.

De gennemførte analyser, jf. bilag 2 og 3, tyder på, at regionen har et godt udgangspunkt. Erhvervslivet i Nordjylland er vant til at samarbejde om produktudvikling, produktion, distribution, salg og afsætning. Det nye ligger i, at der nu skal samarbejdes også om ambitiøs innovation og forretningsskabelse.

4.2. Tradition, talent og teknologi

Nordjylland starter ikke "på bar bund" i arbejdet med at skabe den innovative region. Allerede i dag anes konturerne af den særlige nordjyske innovationsmodel, som skal bringe regionen godt på vej ind i den nye vidensøkonomi. Vækstforum har sammenfattet modellen i ordene tradition, talent og teknologi:

Tradition

Nordjylland har stolte erhvervsmæssige traditioner inden for traditionelle produktionserhverv som f.eks. fødevarer, træ og møbler, jern og metal og byggematerialer. Også inden for turismen står regionen meget stærkt.

Det er i disse erhverv, regionens historiske styrker og kompetencer ligger. Samtidig står de traditionelle erhverv over for markante udfordringer. Mange virksomheder oplever, at der er behov for markant nytænkning og innovation, hvis overlevelse, vækst og fremgang skal sikres på mellemlangt og langt sigt.

De mange traditionelle produktionsvirksomheder er således også akilleshælen for Nordjylland. Lykkes det ikke at omstille disse erhverv til de nye vilkår i den globale vidensøkonomi, vil mange job og værdifuld viden flytte ud af regionen eller på anden vis gå tabt. Det nordjyske erhvervsliv skal understøttes i omstillingen til de nye markedsvilkår. Når "tradition" er en ledetråd i visionen om det innovative Nordjylland, indebærer dette at bygge videre på regionens erhvervsmæssige traditioner samtidig med, at disse fornyes. Det er den sikreste vej til nordjysk succes i den nye vidensøkonomi.

Naturligvis skal regionen ikke alene satse på de eksisterende virksomheder og erhverv. Hvor det er muligt, skal udviklingen af nye virksomheder inden for nye væksterhverv understøttes. Her ligger mulighederne sandsynligvis især i kanten af de eksisterende erhverv (f.eks. inden for intelligent byggeri) og i nye kombinationer af eksisterende kompetencer (f.eks. i et nyt oplevelsesunivers mellem turisme, lokale fødevarer, IKT og nye medier).

Sammenfattende er nøglen til succes en fokuseret indsats, der både styrker og udvikler erhvervsområder med en lang tradition i regionen og samtidig sikrer, at nye væksterhverv som f.eks. IKT og sundhedsteknologi har gode vækstbetingelser og kan blomstre i Nordjylland.

Talent

Den anden ledetråd i visionen er sammenfattet i ordet talent. Hvis Nordjylland skal lykkes med at omstille de erhvervsmæssige styrker og traditioner til den nye vidensøkonomi, kræver det på alle niveauer talentfulde mennesker med vilje til nytænkning og evne til at "få tingene til at ske".

Her ligger en kæmpe udfordring både uddannelses- og efteruddannelsesmæssigt samt ledelsesmæssigt og organisatorisk. Regionen skal både uddanne og give plads til de talenter, som kan gå forrest i arbejdet med at skabe det innovative Nordjylland.

I dag har Nordjylland et vist underskud på "talentbalancen" over for omverdenen. Selv om der uddannes forholdsvis mange talenter i regionen, tabes alt for mange til andre regioner, især fordi jobmulighederne er bedre andre steder. I fremtiden skal regionen blive bedre til at give plads og attraktive muligheder til de nye talenter.

Det betyder, at institutioner og virksomheder skal blive dygtigere til at bruge og udvikle talenter både som ledere og medarbejdere. Det betyder også, at der skal bakkes op om de talenter, der kan skabe fremtidens nye vækstvirksomheder. Her kan Nordjylland blive meget dygtigere.

Teknologi

Teknologi er den sidste ledetråd i visionen for det innovative Nordjylland. Det skal understreges, at når der tales om teknologi, så menes ikke alene ny "teknik", men også ny viden i bred forstand, herunder f.eks. viden om markedsforhold, salg, afsætning, logistik, viden, forretningsskabelse, brugerdreven innovation samt viden om de udviklings- og differentieringsmuligheder, der ligger i at udvide produkter og serviceydelser med nye oplevelser, følelser og design.

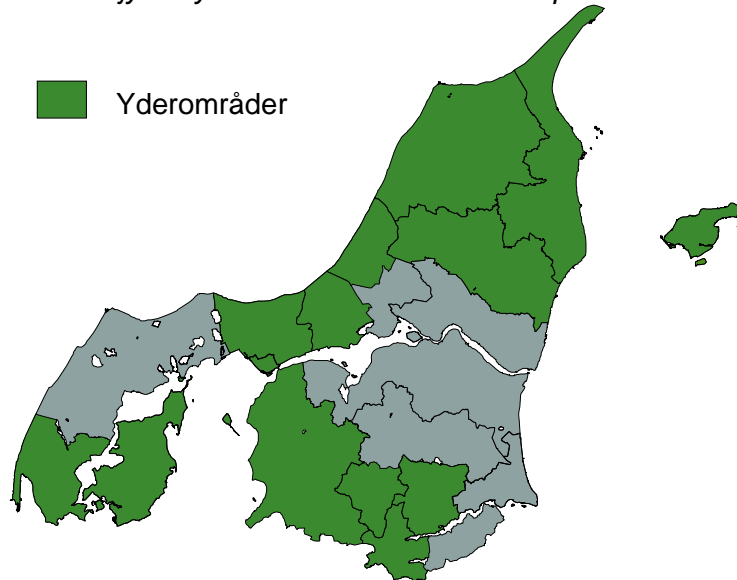
Også når det gælder anvendelse af ny teknologi og viden har Nordjylland et kæmpe uudnyttet potentiale. Regionen er begunstiget med stærke vidensinstitutioner, som allerede i dag har et udstrakt samspil med den relativt store del af det nordjyske erhvervsliv, der på nuværende tidspunkt satser på innovation. Udfordringen i de kommende år bliver at udbrede, udvikle og styrke dette innovative samspil til at omfatte langt større dele af det nordjyske erhvervsliv.

4.3. Balance og sammenhængskraft

Sidst men ikke mindst er det en ledetråd i visionen, at Nordjylland udnytter sine muligheder og potentialer i alle dele af regionen.

De nordjyske yderområder er i forbindelse med EU's strukturfonde defineret både i forhold til den nuværende kommunestruktur og i forhold til den tidligere kommuneinddeling. Det betyder, at et geografisk område som tidligere udgjorde en kommune, godt kan være defineret som et yder-område, selv om den nye større kommune, som området nu er en del af, ikke er det.

Figur 15: Kort over nordjyske yderområder i strukturfondsperioden 2007-2013

Yderområder efter den nuværende kommunestruktur

Hjørring kommune
Frederikshavn kommune
Brønderslev kommune
Morsø kommune
Vesthimmerland kommune
Læsø kommune

Yderområder efter den tidligere kommunestruktur

Tidligere Nørager kommune
Tidligere Arden kommune
Tidligere Hobro kommune
Tidligere Brovst kommune
Tidligere Fjerritslev kommune
Tidligere Pandrup kommune
Tidligere Sydthy kommune

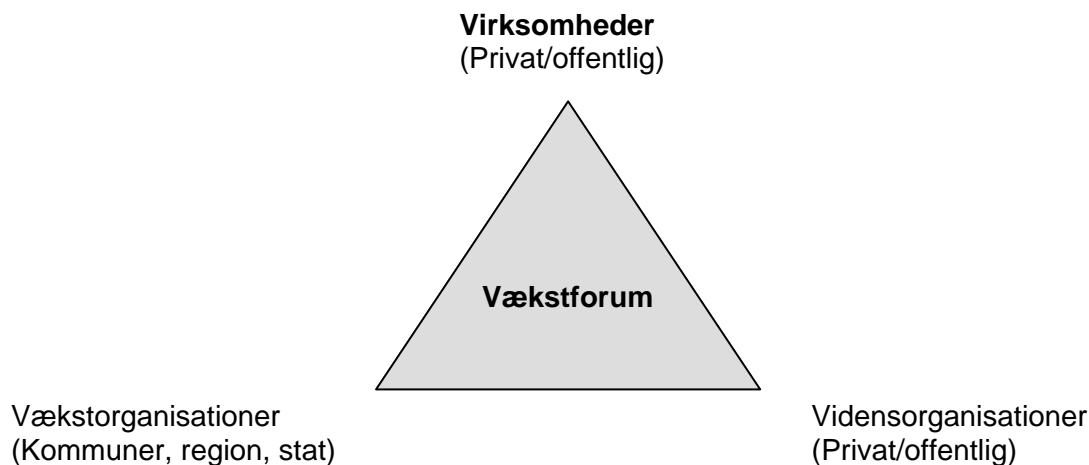
Heldigvis har regionen et godt udgangspunkt i de mange dygtige virksomheder, der ligger i yderområderne. Beskæftigelsesmæssigt er yderområderne også kommet rigtig godt med.

Vækstforum vil imidlertid have særlig opmærksomhed på udviklingen i yderområderne, fordi erhvervsgrundlaget her er mere sårbart end i andre dele af regionen. Vækstforum satser ikke på at lave et særskilt program for yderområderne. Yderområderne betragtes som en aktivt integreret del af regionen, der skal være en part af det innovative Nordjylland på lige fod med resten af regionen. Inden for rammerne af strategien vil der imidlertid på en række områder gives særlig prioritet til yderområderne, bl.a. gennem iværksættelse af markante initiativer inden for fødevarer, turisme og kompetenceudvikling.

4.4. Samarbejde mellem virksomheder, viden- og vækstorganisationer

En afgørende faktor for regionens sammenhængskraft og innovationsevne er endvidere vores evne til at samarbejde. Regionens svage udgangspunkt kan kun forbedres (relativt set), hvis der samarbejdes åbent og aktivt. Dette er en forpligtigelse både mellem niveauer og inden for/på tværs af sektorer og virksomheder. Vækstforum vil som et regionalt partnerskab arbejde aktivt for "det samarbejdende Nordjylland" som et bærende princip i erhvervsudvikling, jf. nedenstående "3V" figur.

Figur 16: samarbejde om erhvervsudvikling (de tre V'er)

Vækstforums samarbejde er ikke begrænset til en bestemt kreds, og Vækstforum er åben for specifikke aftaler om samarbejde med alle relevante organisationer, hvor dette måtte være gensidigt hensigtsmæssigt. Som nævnt i afsnit 1.2 har der i den første Vækstforumperiode været indgået samarbejdsaftaler med de største operatører i regionen, nemlig Væksthus Nordjylland, Aalborg Universitet, Visit Nordjylland og Nordjyske Erhvervsskoler. Samarbejdsaftalerne med disse supplerer den centrale partnerskabsaftale, som Vækstforum har indgået med Regeringen, og styrker dermed det samlede regionale fokus på vækst og udvikling. Det er det nuværende Vækstforums hensigt, at samarbejdsaftalerne skal videreføres i tilknytning til denne strategi.

Bilag 5: Forventede effekter og overvågning

5.1. Forventede effekter

En oversigt over forventede effekter vil på sigt blive fremlagt for Vækstforum og vil her-efter blive præsenteret i en senere version af dette bilag.

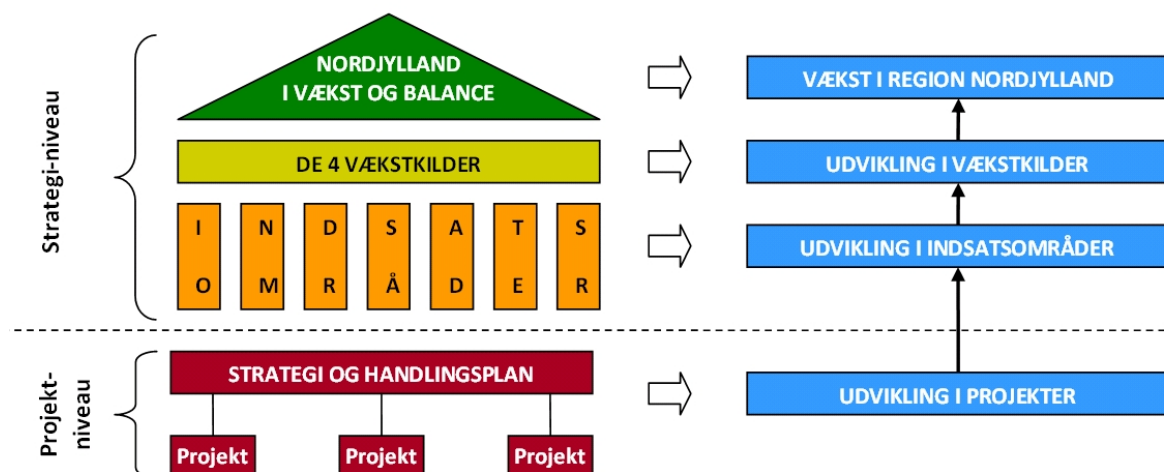
5.2. Overvågning af effektmåling i perioden 2010-2014

Et veludviklet system for overvågning af Vækstforums aktiviteter er en vigtig brik i at styre projekter og udvikle fremtidige strategiske indsatser. Vækstforum har i den første periode iværksat et system for overvågning på strategi- og indsatsniveau, monitorering af alle igangværende projekter og endelig evalueringer af udvalgte større projekter. Det nuværende Vækstforum vil videreføre og udbygge dette system i perioden 2010-14. Vækstforums overvågningsindsats består af følgende elementer:

1. Strateginiveau:
En årlig rapport om, hvordan det overordnet går i Nordjylland med Vækst og balance, herunder udviklingen i strategiens fire vækstkilder: Innovation, Iværksætteri, Globalisering og Menneskelige resurser
2. Projektniveau:
  - a. Skærpet fokus på sandsynlig effekt ved udvælgelse af projekter til støtte
  - b. Halvårige statusrapporter for alle igangværende projekter med vægt på fremdrift
  - c. Ekstern midtvejsevaluering af alle større projekter med vægt på sandsynlig effekt.

De samlede forventede effekter af strategien på indsats- og fokusområdeniveau vil, sammen med de effekter, som projekterne selv angiver, danne udgangspunkt for overvågning af strategien.

Figur 17: Sammenhæng mellem forskellige niveauer i overvågningen

Ad 1: Overvågning på strategi- og indsatsniveau

Vækstforum diskuterede i december 2008 og 2009 de første overvågningsrapporter på strateginiveau. Rapporterne indeholder opdaterede oplysninger om den økonomiske vækst og beskæftigelse i regionen, udviklingen i de fire vækstkilder og udviklingen inden for de forskellige indsatsområder i strategien.

Denne type overvågning baserer sig på offentlig statistik og kan derfor løbende gentages og således give et godt billede af udvikling i regionen over tid og i forhold til andre regioner. På denne baggrund kan Vækstforum ændre på eksisterende indsatser eller iværksætte helt nye.

Denne type overvågning er dermed et godt instrument til at vælge de rigtige indsatser på baggrund af opdateret viden på makroniveau eller mellemniveau. Derimod kan denne type overvågning ikke bruges til at beskrive, hvordan det går på mikroniveau, altså med de enkelte initiativer eller projekter Vækstforum har iværksat.

Ad 2.a: Skærpet fokus på sandsynlig effekt ved udvælgelse af projekter til støtte

Et projekts effekter vurderes både efter dets forventede langsigtede effekter (dets socioøkonomiske resultater) og dets umiddelbare effekter (direkte resultat af projektaktiviteterne). Der lægges vægt på, at ansøger er i stand til præcist at angive en række indikatorer for måling af de ønskede effekter, jf. afsnittet "Effekter" i bilag 8.

Ad 2.b: Monitorering på projektniveau i form af halvårlig statusrapport

Vækstforum præsenteres i den kommende fireårsperiode for en række statusrapporter for udviklingen i de projekter, som har fået støtte med baggrund i indstilling fra Vækstforum. Statusrapporterne (også kaldet fremdriftsrapporter) udarbejdes halvårligt med fokus på fremdriften i projektaktiviteterne og foreløbige resultater. Rapporterne supplerer den halvårige afrapportering til Erhvervs- og Byggestyrelsen, som har meget fokus på økonomi og forbrug. Sidstnævnte gælder naturligvis kun for projekter, som er støttet af strukturfondene.

Statusrapporterne beskriver de vigtigste fremskridt og delresultater, som er opnået i projektet og redegør for eventuelle problemer/afvigelser, som kan have indflydelse på gennemførelsen af projektet. Til slut giver sekretariatet en vurdering af fremdriften i forhold til de milepæle, som er opstillet i den oprindelige ansøgning.

Den halvårige statusrapport er et redskab for Vækstforum til at få overblik over igangsatte aktiviteter samt (hvis nødvendigt) at gribe ind for at afhjælpe eventuelle problemer, der er opstået (eller er ved at opstå) i forbindelse med projekternes implementering. Det understreges, at der er tale om beskrivelser lavet af ansøger, hvor sekretariatet efterfølgende har forsøgt at lave en uafhængig vurdering. Dette må ikke forveksles med egentlig evaluering.

Ad 2.c: Evaluering på projektniveau (midtvejs og/eller slut)

Under denne strategiperiode vil sekretariatet anvende et opdateret system til effektmåling af Vækstforumprojekter, som hænger sammen med de indsatsområder og fokuseringer, der er i strategi og handlingsplan. Ansøger vil blive anmodet om i samarbejde med sekretariatet at vælge nogle få, typisk kvantitative, indikatorer for projektets forventede effekt ved afslutning samt nogle få relevante milepæle for projektets fremdrift. Dette vil ske allerede i forbindelse med forberedelsen af ansøgningen og kan yderligere forbedres frem til indsendelse af den endelige ansøgning. Indikatorerne vil have en indholdsmæssig sammenhæng med de indikatorer, som bruges til monitorering af erhvervsudviklingsstrategiens indsatsområder.

Fremover ville alle nye projekter, der får bevilling på over 1 mio. kr. i støtte og med en løbetid på mere end to år, blive eksternt midtvejsevalueret. Samlet forventes det, at omkring 40 projekter vil skulle eksternt midtvejsevalueres af en ekstern evaluator inden for de næste fire år.

For så vidt angår slutevaluering vil det blive afklaret nærmere med Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvem der gør hvad på dette område. På denne baggrund kan Vækstforum træffe afgørelse om, hvordan kriterierne for slutevaluering skal være.

BILAG TIL HANDLEPLAN

Bilag 6: Ansøgningsprocedurer

Vækstforum arbejder med to ansøgningskategorier og fire ansøgningstyper:

Kategori 1: Eksterne ansøgninger (hovedsporet):

- A. Store projekter indkaldt via åbent annoncerede ansøgningsrunder
- B. Små projekter indkaldt via hjemmesiden og med løbende indtag

Kategori 2: Interne ansøgninger:

- C. Interne projekter i regi af Partnerskabsaftalen med Regeringen
- D. Interne projekter initieret af Vækstforum selv på særlige områder

Vækstforum har som princip valgt at basere sig på "partnerskab" som instrument til at samarbejde om finansiel støtte til udviklingsaktiviteter. Dette betyder at:

- der skal indledes en konstruktiv dialog mellem Vækstforum og ansøgere på et tidligt tidspunkt, så ansøger ikke bruger urimeligt mange kræfter på at udvikle et initiativ, som Vækstforum ikke ønsker eller ikke ønsker i den form eller på det tidspunkt, og således at overlap med eksisterende initiativer kan undgås.
- Andre interesser og partnere i regionen skal inddrages i den udstrækning, det er relevant, og hvor det giver synergi. Hvis dette ikke er tilfældet, skal projektet naturligvis ikke gøres bredere, end ansøger ønsker. Den tidlige dialog med Vækstforum er med til at sikre, at såfremt der inddrages andre partnere eller interesser i projektet, gennemføres det så smidigt, at processen ikke bliver unødigt bureaukratisk.
- Vækstforum stiller sig til rådighed med ekspertise omkring udvikling af projekt-idéer i det omfang ansøger ønsker det og på en sådan måde, at Vækstforums uvildighed og integritet bevares.

De forskellige ansøgningskategorier og -typer er beskrevet nedenfor og sammenfattet i tabel 4 sidst i dette afsnit.

6.1. Eksterne ansøgninger

A. Store projekter indkaldt via åbent annoncerede ansøgningsrunder

Tre gange om året indkalder Vækstforum ansøgninger fra potentielle ansøgere baseret på de fokuseringer, der findes i denne handlingsplan. Med mindre andet er aftalt med Vækstforums sekretariat, skal ansøgninger altid indsendes på Erhvervs- og Byggestyrelsens ansøgningsskema, som findes via www.vaekstforum.rn.dk, hvor også ansøgningsfriser er oplyst, eller direkte på styrelsens hjemmeside (www.ebst.dk/EUansoegning).

Det er op til projektansøger selv at tage ansvar for udarbejdelse af ansøgningen, herunder foretage nødvendige feasibilityanalyser og tekniske/organisatoriske undersøgelser. Disse kan efter behov støttes som et forprojekt under faciliteten "små ansøgninger". Sekretariatet står naturligvis til rådighed for hjælp og vejledning.

Vækstforums sekretariat vil efter modtagelse af ansøgningen, som teknisk indsendes til Erhvervs- og Byggestyrelsen, vurdere denne. Under denne proces vil der være dialog med ansøger om ansøgningens indhold. Når ansøgningen er fuldt belyst, laver sekretariatet en sagsfremstilling med projektbeskrivelse, vurdering og indstilling baseret på

Handlingsplanen og det i bilag 8 viste scoringskort. Indstillingen forelægges Vækstforums Indstillingsudvalg, som træffer afgørelse ud fra en samlet vurdering om videre indstilling til Vækstforum.

Ved den endelige behandling vil Vækstforum indholdsmæssigt vælge de mest innovative og nytænkende projekter inden for handlingsplanens fokuseringer. Foruden en indholdsmæssig vurdering vil projekterne også blive prioriteret efter den økonomiske ramme, der er til rådighed.

B. Små projekter indkaldt via løbende annoncering og indtag

Denne ansøgningstype anvendes for projekter som:

- Har et budget over 100.000 kr. (bagatelgrænse) men under 500.000 kr.
- Passer til strategiens indsatsområder
- Har et klart perspektiv
- Ikke drejer sig om drift eller uddannelse

Der kan både være tale om ansøgninger på færdige udviklingsprojekter, såvel som forundersøgelser (teknisk, organisatorisk, økonomisk), der søger om støtte til nødvendige afklaringer, inden en senere egentlig ansøgning kan fremsendes. For at gøre det administrativt nemt er der løbende indtag af de små ansøgninger.

Små projekter behandles og afgøres endeligt i Indstillingsudvalget, med mindre udvalget ønsker at bringe sagen i Vækstforum. Ansøgningerne indsendes på et særligt skema, som sammen med kriterierne for at bruge denne ansøgningsform findes på www.vaekstforum.rn.dk.

Faciliteten "De små ansøgninger" udmærker sig især ved en hurtig og smidig beslutningsprocedure. Vækstsekretariatet modtager som nævnt de små ansøgninger løbende, og når sagsbehandlingen er afsluttet, samles dagsordenen, som består af et antal kortfattede sagsfremstillinger.

Sagsfremstillingen skal som minimum indeholde en kort indholdsmæssig beskrivelse af projektet, en oversigt over hvilke udgifter der konkret kan godkendes og dermed indgå i støttegrundlaget, et budget og en finansieringsplan. Ligeledes vedlægges en begrundet indstilling om enten imødekommelse eller afslag.

Med passende mellemrum informeres Vækstforum og Regionsrådet om, hvilke projekter der er imødekommet, om støttebeløbets størrelse og effekten af de gennemførte projekter.

6.2. Interne ansøgninger

C. Interne projekter i regi af Partnerskabsaftalen med Regeringen

Denne type projekter bygger på den partnerskabsaftale, der indgås årligt mellem Regeringen og Vækstforum. Aftalen indeholder et antal initiativer, hvis implementering sker på forskellig vis, dog altid ved at det er Vækstforum, der bestemmer procedure og deltagere for udarbejdelse af ansøgninger på baggrund af partnerskabsaftalernes initiativer.

Da Vækstforum ikke selv kan stå som ansøger, vil projekter blive forankret hos en passende gruppe af samarbejdspartnere med én af disse som projektleder.

D. Interne projekter initieret af Vækstforum selv

Vækstforum vil i særlige tilfælde, som ikke er omfattet af ovennævnte, kunne tage initiativ til interne projekter, hvis Vækstforum har identificeret et særligt behov. Interne projekter har en regional kompleksitet, som kræver samarbejde og koordinering om den

videre projektudvikling, både teknisk og økonomisk men bestemt også organisatorisk, idet der typisk vil være flere relevante samarbejdsflader, som skal afklares, så regional synergi og samarbejde kan opnås, og overlap undgås.

Initiativet til projektet kan komme fra Vækstforum selv, fra andre regioner eller fra statsligt/EU-niveau. Der kan også være tale om projekter, som opstår på baggrund af identifikation af særlige regionale behov, flaskehalse eller interesser. Selve ideen kan være genereret hos Vækstforum eller hos en ekstern partner, men forløbet er karakteriseret ved, at den overordnede prioritering og opfølgning sker i Vækstforum. Der er med andre ord tale om projekter af "særlig regional interesse".

Da Vækstforum ikke selv kan stå som ansøger, vil sådanne interne projekter blive forankret hos en passende gruppe af samarbejdspartnere med én af disse som projektleder. Da der i princippet er tale om et projekt uden offentlig ansøgningsrunde, vil kravet naturligvis være, at der foretages en bred afdækning af relevante interesser og en grundig diskussion med eksterne interessenter, inden der konkluderes. Med henblik på at sikre tilstrækkelige oplysninger, specielt hvis der indgår EU-midler, bruges samme ansøgningsskema som for større eksterne ansøgninger.

Tabel 4: Sammenfatning af ansøgningstyper

Ansøgningstype		Procedure
Eksterne projekter (hovedspor)		
A.	Store projekter (budget over 500.000 kr.) indkaldt via åben ansøgningsrunde tre gange om året, hvor en af Vækstforum afsat økonomisk ramme disponeres.	Ansøgninger indsendes på Erhvervs- og Byggestyrelsens ansøgningsskema inden den deadline, som er offentliggjort på Vækstforums hjemmeside, hvor link til ansøgningsskema også findes. www.vaekstforum.rn.dk .
B.	Små projekter (budget mellem 100.000 og 500.000 kr.) som indkaldes løbende via annoncering på Vækstforums hjemmeside.	Hurtig procedure, hvor ansøgningen behandles i sekretariatet, der sender den samlede sagsfremstilling med indstilling i skriftlig høring i Vækstforum. Skema på www.vaekstforum.rn.dk .
Interne projekter		
C.	Projekter defineret på forhånd som led i Partnerskabsaftalen mellem regeringen og Vækstforum. Vækstforum afgør årligt, hvor stor en del af den økonomiske ramme der skal gå til denne type projekter.	Projekterne identificeres af parterne og indsættes i en treårig aftale med årlig revision. Som hovedregel forankres projekterne hos regionale partnere, som Vækstforum anmoder om at udvikle og implementere projektet.
D.	Interne projekter initieret af Vækstforum selv på områder, som ikke måtte være dækket af allerede støttede projekter eller projekter under partnerskabsaftalen.	Ingen formel procedure, men hvis behov identificeres, vil projektet blive igangsat af Vækstforum med forankring hos regionale partnere. Ventes kun brugt i sjældne og ganske særlige tilfælde.

Bilag 7: Krav og kriterier for støtte

I handlingsplanen er der kortfattet beskrevet en række krav og kriterier, der skal være opfyldt, før projekter er støtteberettigede. I dette bilag uddybes kravene og kriterierne for ansøgninger af typen "små projektansøgninger", der finansieres gennem Regionsrådets udviklingsmidler.

Vækstforum har endvidere indstillingsret til EU-midler fra henholdsvis Regionalfonden og Socialfonden. For en uddybende gennemgang af krav og kriterier for ansøgninger, der støttes af EU-midler fra de to strukturfonde, henvises der til Erhvervs- og Byggestyrelsens "Retningslinjer for strukturfondsfinansierede projekter, som kan findes på hjemmesiden www.regionalt.dk. Vær her opmærksom på, at disse retningslinjer løbende opdateres.

7.1. Særlige kriterier for små ansøgninger

Muligheden for at yde støtte til "små ansøgninger" indgår fortsat i Handlingsplan 2010-2014. I forhold til Handlingsplan 2008 foretages der enkelte justeringer af udvælgelses-kriterier og i de støtteberettigede udgifter, men ellers fortsætter faciliteten i al væsentlighed uændret. Beløbsmæssigt fastholdes, at projektbudgettet ikke må overstige 500.000 kr., ligesom der fortsat mindst skal indgå støtteberettigede udgifter i projektet for 100.000 kr. (bagatelgrænse).

De aktiviteter, der kan støttes under faciliteten "små ansøgninger", skal indholdsmæssigt bidrage til realiseringen af Erhvervsudviklingsstrategiens tre indsatsområder.

Lovgrundlaget

De regionale udviklingsmidler bevilges med hjemmel i Lov om Erhvervsfremme.

Ansøgerkredsen

Alle juridiske eller fysiske personer, der ikke er organiseret som private virksomheder, kan komme i betragtning. Dette gælder f.eks. ansøgninger fra offentlige/halvoffentlige myndigheder, erhvervsskoler, universiteter, andre vidensinstitutioner, private virksomhedssamarbejder med netværk i non-profit organisering, fonde m.v. Der kan ikke på forhånd opstilles en udtømmende liste. Det afgørende er, at aktiviteterne, som gennemføres i regi af den pågældende juridiske enhed, er at betragte som offentlige, ikke-kommercielle erhvervsudviklingsaktiviteter, som defineret i erhvervsfremmeloven.

Indholdsmæssigt ydes der støtte til

Indholdsmæssigt skal projekterne bidrage til at styrke udviklingen i nordjysk erhvervsliv gennem tilskud til følgende:

- Foranalyser, som understøtter Erhvervsudviklingsstrategien, herunder nødvendige afklaringer som særligt sigter på udarbejdelse af en ansøgning til Vækstforum eller til nationale/internationale støtteordninger.
- Enkeltstående events/begivenheder som kommer hele regionen til gavn
- Administrativ bistand til initiativer iværksat af Vækstforum, herunder initiativer under Partnerskabsaftalen med regeringen
- Deltagelse i idécirkel-initiativer.

Følgende typer af udgifter kan indgå i støttegrundlaget

- Personaleudgifter, som er en forudsætning for projektets gennemførelse. (Ledende personales anvendte tid på overordnet projektledelse/-styring er ikke støtteberettiget).
- Udgifter til køb af instrumenter, udstyr og materialer som er nødvendige for projektet. Instrumenter og udstyr kan eventuelt indgå med en forholdsmæssig afskrivning.

- Udgifter til konsulentbistand og tilsvarende tjenesteydere, som købes hos udenforstående tredjemand
- Revision af projektreghnskabet
- Undtagelsesvist: Andre velbeskrevne udgifter, som er en forudsætning for projektets gennemførelse.

Specielt om støtteberettigede interne timer

Udgangspunktet for støtteberettigelsen af de interne timer er følgende:

- Ansøgers egne timer kan indgå som medfinansiering
- Alle direkte, henførbare og dokumenterbare udgifter til interne timer i forbindelse med et godkendt projekt kan indgå i støttegrundlaget og således udløse økonomisk støtte fra de regionale udviklingsmidler.
- Det er de faktiske og dokumenterbare udgifter til interne timer, der kan indgå i støttegrundlaget, ikke standardsatser.
- Der skal føres et nøje timeregnskab over de timer, der anvendes til gennemførelsen af projektet.
- Der ydes kun støtte til de personer, hvis indsats er af afgørende betydning for skabelsen af projektets resultater. Der gives ikke støtte til overordnet projektledelse/-styring, da det opfattes som en naturlig driftsopgave.
- Medfinansiering kan ikke ske ved hjælp af naturalier.

Ikke-støtteberettigede udgifter

- Ansøgninger inden for primær landbrugs- fiskeri-, gartneri- og skovbrugserhvervet imødekommes ikke, men henvises til landdistriktsprogrammet og andre faglige støtteordninger, som eksisterer inden for Fødevarer-erhvervsområdet.
- Støtten fra de regionale udviklingsmidler er altid sekundære i forhold til øvrige støtteordninger. Dermed menes, at findes der en anden støtteordning som projektet indholdsmæssigt ville kunne omfattes af, skal denne støtteordning afprøves først, inden en ansøgning til de regionale udviklingsmidler kan imødekommes.
- Der gives ikke tillægsbevillinger til det samme projekt.
- Der ydes ikke støtte til overhead-omkostninger, det vil sige udgifter til: husleje, varme, kommunikation og kontorhold m.m.
- Der ydes ikke støtte til kost og forplejning, men til kørsel i nødvendigt omfang.
- Der gives ikke støtte til ordinære (driftslignende) udgifter. Der skal være tale om nye udgifter, som klart kan adskilles fra ansøgers sædvanlige og ordinære driftsudgifter.
- Der kan gives støtte til generel markedsføring af hele regionen eller hele brancheområder, men ikke til enkeltområder, enkeltkommuner, enkeltstående reklameinitiativer, markedsføringstiltag af enkeltstående eller identificerbare private kommercielle virksomheder.
- Udgifter, som følger af f.eks. underkontrahering, som ikke medfører en reel værdiforøgelse, er ikke støtteberettiget.
- Anskaffelse af kunst, malerier og anden udsmykning er ikke støtteberettiget

Støtteprocent

Der gives maksimalt 50 % i støtte af de godkendte støtteberettigede udgifter. Støtteprocenten kan kun forhøjes rent undtagelsesvis og kun efter udtrykkelig beslutning i Vækstforum.

Geografi

Geografisk er det et krav, at projektet er regionalt forankret og har afgørende betydning for hele regionen eller dele af regionen.

Projektets medfinansiering

Støtteberettigede er alene den/de organisationer, som direkte afholder udgifterne. Støttebeløbet skal anvendes til medfinansiering af projektet. Projektets medfinansiering skal dokumenteres på ansøgningstidspunktet.

Moms

Moms kan kun indgå i støttegrundlaget, hvis det er en reel udgift for støttemodtager. Betales moms tilbage til bevillingsmodtager, kan den ikke indgå i støttegrundlaget.

Uafhængighed

Prisen på en ydelse må ikke være bestemt af et sammenfald af interesse mellem ansøger og de eksterne konsulenter, der anvendes i projektet.

Kumulation

Til isolerede regionale projekter ydes der kun medfinansiering til "hele" afgrænsede projekter, som meningsfuldt kan stå alene. Der ydes ikke støtte til delelementer af et større projekt/satsning. Undtagelser fra denne hovedregel:

- Der kan gives medfinansiering til de regionale delelementer af en større national eller international satsning.
- Eller i de tilfælde hvor to eller flere regionale Vækstfora arbejder sammen om at løfte et indholdsmæssigt større projekt.

Bilag 8: Vurdering af projekter – scoringskort

Bedømmelse af en ansøgnings støtteværdighed sker på baggrund af en lang række kriterier, jf. bilag 7 til handlingsplanen om generelle udvælgelseskriterier. Til støtte herfor er udarbejdet et scorekort, som indgår i den endelige indstilling. Scoringen foregår ved, at ansøgningen, bedømt på de otte vigtigste kriterier, tildeles en score på en skala fra 1 – 5, hvor højeste score udtrykker den mest positive bedømmelse. En ansøgning kan således maksimalt opnå 40 points. Resultatet medsendes til Indstillingsudvalget og Vækstforum som vejledende for prioritering af ansøgningen.

Resultatet af scoringen fremstilles i et venn-diagram (jf. nedenfor).

8.1 Bedømmelseskriterier

Relevans

Der ydes kun tilskud til projekter, der er tænkt ind i og som understøtter den regionale erhvervsudviklingsstrategi, herunder de fire vækstkilder (menneskelige ressourcer, innovation, iværksætteri, og globalisering), og som vurderes at have positiv indflydelse på regionens vækstvilkår. Der lægges vægt på, at projekterne gennemføres som større, sammenhængende satsninger.

Nyhedsværdi

Der lægges særlig vægt på at fremme og integrere innovative/nyskabende aktiviteter.

I praksis vurderes et projekt efter flere former for nyhedsværdi:

- I forhold til nuværende projekter
- I forhold til tidligere ansøgninger
- Regionalt / nationalt niveau
- Videreudvikling af anerkendt koncept
- Grad af nytænkning

Gennemførlighed

Der skal foreligge et klart dokumenteret handlingsgrundlag for projektets gennemførelse. Herunder skal det sandsynliggøres, at støttemodtager har den fornødne tekniske, økonomiske og organisatoriske styrke til at gennemføre projektet. Graden af medfinansiering indgår i denne bedømmelse.

I praksis kan et projekt f.eks. vurderes efter:

- Kvalifikationer hos ansøger/ansøgergruppe
- Kvalifikationer hos projektleder/medarbejdere
- Tidligere erfaringer inden for projektets fagområde
- Inddragelse af relevante aktører
- Intern koordinering mellem partnere
- Økonomisk styrke/medfinansiering

Additionalitet

Ved additionalitet forstås, at alle støttede aktiviteter skal være supplerende i forhold til den aktivitet, der ville kunne finde sted uden støtten. Ansøger skal kunne sandsynliggøre, at projektgennemførelsen ikke ville kunne ske i samme omfang, på samme tidspunkt eller inden for samme tidsramme uden støtten.

Effekter

Et projekts effekter vurderes både efter dets forventede langsigtede effekter (dets socioøkonomiske resultater) og dets umiddelbare effekter (direkte resultat af projektaktiviteterne). Eksempler på effekter kan være jobskabelse, omsætning og udvikling af ny

viden. Der lægges vægt på, at ansøger er i stand til præcist at angive en række indikatorer for måling af de ønskede effekter. Opmærksomheden henledes på, at langsigtede effekter af projektaktiviteter kun vanskeligt kan dokumenteres, men at det er ansøgers ansvar at redegøre for, hvordan det påvises, at projektaktiviteterne peger i retning af de ønskede langsigtede effekter.

Omkostningseffektivitet

Det vurderes, om ansøger præsenterer en rimelig relation mellem foreslåede aktiviteter og budget for aktiviteterne, herunder detaljeringsgrad og sandsynliggørelse af omkostningsniveau samt projektets varighed. Da der i projektet indgår offentlige midler, vurderes det om ansøger har den fornødne kompetence og erfaring til at sikre, at midlerne administreres i overensstemmelse med principper om sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

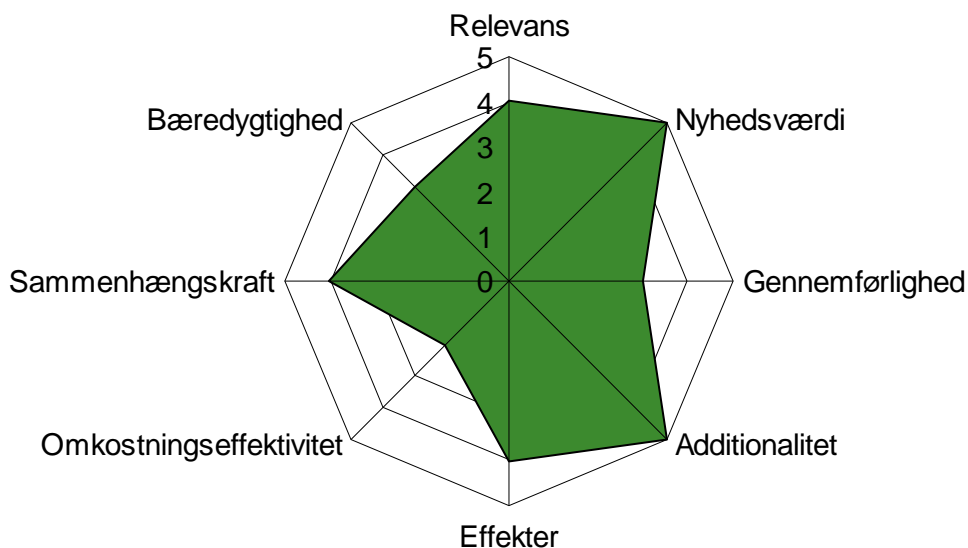
Sammenhængskraft

Det vurderes, hvorvidt projektet bidrager til at adressere overordnede tendenser i den samfundsmæssige udvikling i Nordjylland, jf. SWOT-analysen i erhvervsudviklingsstrategien, samt i hvilken grad projektets forventede resultater kommer regionens yderområder til gavn?

Bæredygtighed

Det bedømmes, om ansøger tydeligt redegør for, om opnåelse af de forventede langsigtede effekter kan forekomme inden for projektperioden samt hvordan de langsigtede effekter opnås, såfremt disse først opnås efter projektperiodens ophør. I den forbindelse lægges endvidere vægt på, om projektet, evt. under en anden form, efterfølgende kan videreføres uden tilskud fra Vækstforum.

Figur 18: Eksempel på scorekort for et projekt

Bilag 9: Opgørelse af støttegrundlag

Følgende er fælles for ansøgninger til strukturfondene og de regionale udviklingsmidler. For at forenkle administrationen mest muligt følger administrationen af de regionale udviklingsmidler stort set det samme regelsæt, som gælder for strukturfondene. Der henvises til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer, som findes på www.ebst.dk.

Støtteprocenter

Med hensyn til støtteprocent ydes der maksimalt 50 %, som kun kan forhøjes rent undtagelsesvis og kun efter eksplicit beslutning i Vækstforum.

Der kan efter konkret vurdering i Vækstforum ske en forhøjelse af støtteprocenten. For eksempel har der tidligere været givet forhøjet støtte til projekter under Kattegat-Skagerrak programmet (EU's program for interregionalt samarbejde), da private virksomheders medfinansiering ikke kan udløse EU-støtte under dette program. Andre lignende situationer kan forekomme, men kræver altid konkret vurdering i Vækstforum.

Støtteberettigede udgifter - generelt

Hovedreglen er, at alle projektrelevante udgifter som udgangspunkt er støtteberettigede, se dog afsnit 5 om kriterier. Enkelte udgiftstyper er dog ikke støtteberettigede, det drejer sig om:

- Basal infrastruktur med almennyttigt eller lignende formål, såsom anlæg af forsyningsledninger til vand, varme og lignende
- Refundérbar moms
- Renter af gæld
- Gratialer, provisioner mm i forbindelse med projektansattes løn
- Bøder.

Særligt for ansøgningerne til strukturfondene

For ansøgninger til Regional- og Socialfonden gælder, at følgende udgifter ikke er støtteberettiget:

- renter af gæld
- afskrivninger på bygninger
- refundérbar moms: Moms er ikke en støtteberettiget udgift, undtagen når den reelt og endeligt bæres af støttemodtager. Der henvises til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer.

Der gælder endvidere særlige regler for både Regionalfondstilskud og Socialfondstilskud. Der henvises til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer som findes på www.ebst.dk.

Løn til projektansatte

Løn til ansatte, som deltager i gennemførelsen af projekter, kan indgå i støttegrundlaget.

Beregningen af lønudgifter sker for medarbejdere, der udelukkende er tilknyttet ét støttet projekt på fuld tid, i form af en aftale, f.eks. en ansættelsesaftale eller tillæg til ansættelsesaftale, hvori arbejdets art, tidsforbrug og løn er fyldestgørende angivet.

For ansatte, som arbejder deltid på projekter, sker beregningen ved at gange timelønnen med det antal timer, som anvendes på projektet. For månedslønnede beregnes timelønnen som den faktiske årsløn divideret med 1613. Lønnen skal afspejle den normale time- eller månedsløn for denne type arbejde. Den medtagne løn kan ikke overstige den faktisk betalte løn.

Løn er en udgift, som vanskeligt kan adskilles fra almindelige driftsudgifter. En klar adskillelse mellem de støtteberettigede lønudgifter og de almindelige driftsudgifter er derfor meget vigtig. Det er derfor et krav, at der føres en særskilt timeregistrering fordelt pr. medarbejder med oplysninger om arbejdets art, tidsforbrug pr. dag, løn timesatser m.v. Opgørelsen af timer skal ske kontinuerligt og omhyggeligt, og opgørelsen skal underskrives af den pågældende medarbejder og påføres en godkendelse af en overordnet.

Der henvises til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer på www.ebst.dk.

Indirekte omkostninger (gælder ikke ”små ansøgninger”)

Indirekte omkostninger er f.eks. udgifter til husleje, varme, telefon og kontorhold, men ikke til løn. For at være støtteberettigede skal udgifterne kunne henføres til projektet. Indirekte omkostninger er vanskelige at henføre til en individuel aktivitet – derfor kan der anvendes en standardsats:

- en standardsats på op til 20% af de direkte omkostninger, dokumenteret med årsregnskaber, eller
- en fordelingsnøgle, dokumenteret med bilag for faktisk betalte udgifter.

Opgørelsesmetoden for indirekte omkostninger i et projekt vil blive fastlagt i tilsagnsbrevet fra Erhvervs- og Byggestyrelsen eller fra Regional Udvikling.

Indirekte omkostninger behandles som udgifter, som støttemodtager har betalt i forbindelse med gennemførelsen af et projekt, hvis udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer. Med hensyn til den nærmere beregning af de indirekte omkostninger henvises til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer.

Dobbelfinansiering

Der kan ikke opnås tilskud fra andre kilder til de samme udgifter i det samme projekt (dobbelfinansiering). Hvor et projekt eller dele deraf er støtteberettiget fra flere kilder/fonde, har ansøger pligt til at gøre Vækstforum opmærksom herpå. Der vil blive etableret administrative procedurer, som sikrer mod dobbelfinansiering.

Følgende gælder kun for strukturfondene

Der henvises generelt til Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer.

Følgende udgiftstyper er som udgangspunkt støtteberettigede:

Fysiske investeringer (Gældende kun Regionalfonden):

- Udgifter til indkøb af inventar, udstyr, køretøjer, infrastruktur, fast ejendom og jord. For køb af jord er dog kun udgifter, der ikke overstiger 10 procent af de samlede støtteberettigede udgifter under projektet, støtteberettigede.

Deltagerunderhold (Gældende kun Socialfonden)

Udgifter betalt af støttemodtager eller andre parter til deltageres underhold, mens de går på kurser med strukturfondstilskud, er støtteberettigede, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- Udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer.
- Tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter med fradrag af værdien af deltagerunderholdet.

De tidsmæssige betingelser

Hvornår vil udgiften tidligst være støtteberettiget fra?

Strukturfondene

Med hensyn til, hvornår udgifter tidligst vil være støtteberettigede, gælder der to forskellige regler:

- For projekter, som gennemføres på øerne Læsø og Egholm (Egholm er en del af Aalborg Kommune), vil udgifterne tidligst være støtteberettiget fra den dag, hvor Vækstsekretariatet har fremsendt en indledende legalitetsvurdering af projektet til ansøger.
- For alle andre projekter gælder det uændret, at udgifterne er støtteberettigede fra den dag, hvor ansøgningen er modtaget i Vækstsekretariatet.

De regionale udviklingsmidler

- Udgifterne vil tidligst være støtteberettigede fra den dag, hvor ansøgningen er modtaget i Vækstsekretariatet.

Betingelser for udbetaling af tilskud

Strukturfondene

Alle udgifter skal være dokumenteret afholdt og betalt over for revisionselskabet "PricewaterhouseCoopers", som har regnskabs-/dokumentationsforpligtigelsen for alle strukturfondsprojekter.

De afholdte og betalte støtteberettigede udgifter skal dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer. Tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter eventuel med fradrag af værdien af deltagerunderholdet (Socialfonden). Der udbetales aldrig støttebeløb fra strukturfondene i forskud.

De nærmere regler for udbetaling fremgår af Erhvervs- og Byggestyrelsens bevillingsskrivelser, hvortil der henvises.

De regionale udviklingsmidler

Med hensyn til udbetaling af godkendte tilskudsbeløb sker det efter en nøje aftalt plan, som fremgår af bevillingsskrivelsen. Udbetalingsplanen indgås som udgangspunkt altid i forståelse med ansøger. Som minimum skal der senest ved projektets afslutning aflægges revisorpåtegnet regnskab som dokumenterer, at udgifterne er afholdt og betalt samt anvendt i overensstemmelse med Vækstforums beslutning.

Yderligere oplysninger

Sekretariatet kan konsulteres, hvis der er tvivl om støtteberettigelse. Yderligere detaljerede oplysninger, herunder ændringer i støttegrundlaget, vil blive annonceret på www.vaekstforum.rn.dk.

VÆKST OG BALANCE - BILAG
REGIONAL ERHVERVSUDVIKLINGSSTRATEGI OG
HANDLINGSPLAN FOR NORDJYLLAND 2010-2014

Vækstforum Nordjylland
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Ø
www.vaekstforum.rn.dk

Udgivet: November 2010

